SAINT-EXUPÉRY

GÜNEY POSTASI

Türkçesi: Halil Gökhan

kafekültür

GÜNEY POSTASI
Antoine de Saint-Exupéry
Türkçesi: Halil Gökhan
92 sayfa

KAFEKÜLTÜR Yayıncılık © 2015
www.kafekitap.com
editor@kafekitap.com

1. BASKI Şubat 2015

Bu eserin basım ve yayım hakları
KAFEKÜLTÜR YAYINCILIK'a ait olup hiçbir koşulda izinsiz
alıntı ve yayın yapılamaz.

KAFEKÜLTÜR Yayıncılık
İslambey Cd. 44/13 34050 Eyüp İstanbul
0212 615 22 99
S. N. 25603

ISBN: 978-605-1431-41-3

Baskı: Ceylan Matbaa Ahmet Uçar
Maltepe Mah D. Paşa Cd.
Güven İş Merkezi No: 83 317-318-319
Zeytinburnu İSTANBUL Tel: 0212 613 10 79
S. N. 23352

ANTOINE DE SAINT-EXUPERY

GÜNEY POSTASI

Türkçesi: Nuriye Yiğitler

kafekültür

ANTOINE DE SAINT-EXUPERY: (29 Haziran 1900-31 Temmuz 1944), Fransız pilot, yazar. Fransa'nın Lyon şehrinde doğdu. Beş kardeşin üçüncüsüydü. Aristokrat bir aileye mensup olan Exupéry dört yaşındayken babasını kaybetti. Babasının ardından aile hızla yoksullaştı. Anneleri kültürlü bir kadındı. İlk öğretmenleri anneleri oldu. Exupéry okulda başarılı değildi. Ödevlerle arası yoktu, sürekli ceza alıyordu. Uçaklarla 12 yaşında tanıştı. Evlerinin yanındaki hava alanına gizlice girer uçakları yakından seyrederdi. 12 yaşındayken bir pilot onu uçağına aldı ve uçurdu. Kardeşi François'nın ölümü onu ve ailesini çok sarstı. Liseyi bitirdikten sonra pilot olmayı çok istediği halde annesini kırmamak için denizcilik okuluna kaydoldu. 19 yaşında Ecole des Beaux Arts'da mimarlık fakültesine girdi. 21 yaşında orduya çağrıldı. Eğitimini yarıda bırakıp askere gitti. Askerlik görevini Fransız Hava Kuvvetleri'nde teknisyen olarak yaptı. Strasbourg şehrinde pilotluk eğitimi aldı. Askerliğin ardından ailesinin isteği üzerine Paris'te bir ofiste kamyon satıcısı olarak çalışmaya başladı. Ticaret yaşantısında başarısız oldu. Bu arada yazı yazmaya da başlamıştı.

1926 yılı hayatında bir dönüm noktası oldu: Tekrar uçmaya başlamıştı. Toulouse ve Dakar arasında posta servisi yapan uçağın pilotu olarak göreve başladı. İlk kitabı *Güney Postası*'nı bitirdi. Burada ilk uçuş deneyimlerini anlatıyordu. Aynı şirketin Arjantin bölge sorumluluğuna getirildi. *Gece Uçuşu* adlı romanı Arjantin'deki yaşantısını anlatır. Paris'te evlendi. 35 yaşındayken uçağı arıza yaptı ve Tunus'ta çöle zorunlu iniş yaptı, kayboldu. Dört günlük zorlu çöl macerası ardından bir Bedevi tarafından bulundular. İspanya İç Savaşı boyunca Fransız gazetesi adına muhabir olarak görev yaptı. Havacılık alanında birçok buluşa imza attı. Gece uçuşlarını düzenleyen cihazların geliştirilmesinde katkı sağladı. II. Dünya Savaşı başladığında Fransa, Almanya'nın işgaline uğradı. Komutanları Exupéry'ye sağlık durumunun savaş şartlarına uygun olmadığını söylemesine rağmen o askere yazıldı. Fransa'nın yenilgisi üzerine ABD'ye gitti. Buradayken yazdığı *İnsanların Dünyası* ile *Savaş Pilotu* adlı iki kitabı New York'ta çok tutuldu. En önemli eseri *Küçük Prens*'i de bu dönemde yazdı. Savaşın getirdiği yıkımın ortasında dünyaya bir umut mesajı vermek istiyordu. Bunu *Küçük Prens*'te bir çocuğun gözüyle yapmaya çalıştı. Ülkesinin işgal altındaki durumu onu çok üzmekteydi. Olaylar karşında sessiz kalamayacağına karar vererek ABD ordusuna katılarak yüzbaşı rütbesiyle Kuzey Afrika'ya gitti. Görevi Alman ordularının hareketini havadan izlemekti. Yine böyle bir keşif uçuşu sırasında 31 Temmuz 1944'te uçağı vuruldu ve Marsilya açıklarında denize düştü. Uçağının enkazı 2000 yılında balıkçılar tarafından bulundu.

GÜNEY POSTASI

BİRİNCİ BÖLÜM

I

"Telsizden. Saat 06.10. Toulouse'dan hava alanlarına: Fransa Güney Amerika postası Toulouse'dan 05.45'te hareket etti. Stop."

Su gibi berrak bir gökyüzü yıldızları yıkıyor ve parlatıyordu. Bundan ötesi karanlıktı. Çöl, kum tepesinden kum tepesine uzanıp gidiyordu. Alınlarımıza düşen lamba ışığı çevrede bulunan nesneleri ortaya çıkarmıyor, ama onları birbirinden ayırıyor, her şeyi yumuşak bir madde haline sokuyordu. Sağırlaşmış adımlarımızın altında kalın bir kum tabakası seriliydi. Güneşin ağırlığından kurtulmuş, başı açık yürüyorduk. Gece, ah o saray...

Ama bu dinginliğe nasıl inanabilirdik. Alize rüzgârları durmaksızın güneye doğru kayıyordu. Kumsal, bir ipek hışırtısı içinde siliniyordu. Sürekli olarak baş eğip yön değiştiren Avrupa rüzgârlarına benzemiyordu bunlar. Hızla demiryolunda kayan bir tren gibi üstümüze atılıyorlardı. Kimi zaman onları geceleri elle tutmak mümkündü; öylesine yoğundular ki onlara sırtımızı verdiğimizde, kuzeyde kalan kasvetli bir amaca doğru bizi alıp götürürlerdi. Ne acele ne endişeydi o öyle?

Ardından güneş döner, günü geri taşırdı. Mağripliler pek yerinden oynamazdı.

İspanyol tabyasına kadar sokulanlar el kol oynatarak bir oyuncak gibi kullanırdı tüfeklerini. Sahra'nın perde arkasıydı bu: Baş eğmez kabileler gizemlerini döker, oyun için birkaç küçük oyuncu verirlerdi. Üst üste alt alta yaşardık; kendi suretimizin en sınırlısı tam karşımızda dururdu. Bu yüzden çölde tek başımıza olduğumuzu bilmezdik bile. Yalnızlığımızı hissedebilmeniz evinize dönmeniz onun bütün derinliklerini görmeniz gerekirdi. Beş yüz metre öteye kadar gidebilirdik ama orada bizim ve Mağriplilerin tutsaklığı başlardı. En yakın komşular, Cisneros ve Etien-

ne Limanı'nda oturanlar, yedi yüz ile bin metre kadar uzaktılar bizden. Onlar da bizim gibi bir kabuk içindeydiler. Aynı kalenin çevresinde dönüp dururlardı. Onların lakaplarını, huylarını bilirdik, ama onlarla aramızda, başka canlıların üzerinde yaşadığı gezegenlerle olduğu gibi kalın mı kalın suskunluklar vardı. O sabah dünya bizim için yerinden oynamaya başlamıştı. En sonunda telsiz işleticisi bize bir telgraf uzattı. Kuma saplanmış iki direk, haftada bir bizi dünyaya bağlıyordu:

"Fransa Amerika postası Toulouse'dan saat beş kırk beşte ayrıldı. Stop. Saat onbir onda, Alicante'yi terk etti. Stop."

Bu haber on dakika içinde Barselona'dan, Kazablanka'dan, Agadir'den geçerek bize ulaşıyor, sonra Dakar'a doğru yayılıyordu. Beş bin kilometrelik bir hat üzerindeki bütün havaalanlarına uyarı emri gönderilmişti. Akşam üzeri saat altıda yayınlanan ikinci bildiride şöyle deniyordu:

"Agadir'e posta uçağı saat yirmibirde inecek, yirmibir otuzda Cap Juby'ye hareket edecek, alana Michelin bombasıyla inecek. Stop. Cap Juby her zamanki gibi ışıklarını yakacak. Stop. Agadir'le bağlantıyı kesmeyin. İmza: Toulouse. Stop."

Çölün ortasında, Kabo Jubi gözlemevinden çok çok uzaklarda bulunan bir kuyrukluyıldızı izliyorduk.

Altıya doğru güneyden endişeli sesler duyulmaya başladı:

"Dakar'dan Cisneros, Etienne Limanı ve Jubi'ye: Onbiri on geçe Alicante'den geçti, sonra haber alınamadı. Stop."

Bir yerlerden motor sesi geliyordu. Toulouse'dan Senegal'e kadar olan birçok istasyon bu motor sesini duymaya çabalıyordu.

II

Toulouse'da, saat beş buçuk.

Havaalanındaki otomobil, yağmurla karışmış geceye açılmış bir hangar kapısının girişinde durdu. Beş yüz mum gücündeki ampuller ortalığı aydınlatıyor; nesneler kaba, çıplak ve bir sergideymişler gibi kesin çizgiliydi. Bu kub-

benin altında ağızdan çıkan her söz yankılanıyor, sessizliğe yük vuruyor.
Uçağın saçları parlıyor; motor, yağ isiyle kararmamış henüz. Uçak yeniye benziyor. Makinistlerin yaratıcı parmaklarının dokunduğu bir saati andırıyor. Şu anda daha işin başında olan yapıtın yanından ayrılıyorlar.
"Beyler, çabuk olun!"
Posta çuvalları uçağın karnına yerleştiriliyor. Hızlı bir kontrol:
"Buenos Aires... Natal... Dakar... Kaza... Toplam otuz dokuz çuval. Tamam mı?"
"Tamam."
Pilot elbiselerini giyiyor. Hırkası, atkısı, deri tulumu, miflonlu çizmeleri tamam. Bedeni uyuşup, ağırlaşıyor. Ona sesleniyorlar: "Haydi, çıkalım yola..." Elleri ağır mı ağır. Saat, yükseklik kadranları, harita kılıfı; parmakları kalın eldivenin içinde uyuşmuş, yavaş yavaş ve beceriksizce tırmanıyor pilot kabinine. Denizden yeni çıkmış bir dalgıcı andırıyor. Ancak yerini alınca bütün ağırlık düşer üzerinden.
Makinistin biri yanına çıkar:
"Altı yüz otuz kilo."
"Güzel. Ya yolcular?"
"Üç kişi."
Bakmadan notunu alır.
Alan müdürü işçilere dönerek:
"Bu kaportayı kim kapattı?"
"Ben."
"Yirmi frank ceza sana."
Alan müdürü son kontrolleri yapar: Her şey yerli yerinde; hareketler bir balede olduğunca düzenli. Uçak, hangar içinde belirli bir yeri olduğu gibi, gökte de az sonra bir yer kazanacak. Uçuş, neredeyse bir geminin denize indirilmesi gibi inceden inceye hesaplanmış. Kaportanın tam olarak kapatılmaması bile gözle görülür bir hatadır. Beş yüz mumluk ampuller keskin bakışlar, bu özen, dikkat, alandan alana Buenos Aires'e ya da Santiago'dan Şili'ye kadar uzanacak olan bu uçuşun, rastlantıların değil de balistiğin eseri olması içindir. Fırtınalara, sis bulutlarına, hava burgaçlarına; supap zembereklerinin, devrilme cihazının,

maddenin binbir türlü tuzağına karşın hiç durmaksızın giden trenlere, süratli katarlara, taşıma uçaklarına ve vapurlara yetişilip aşılması, haritalardan süpürülmesi içindir.
"Yola çıkarın!"
Pilot Bernis'e bir kâğıt uzatırlar: Savaş planıdır bu.
Bernis okur:
"Perpignari'den haber: Hava açık, rüzgâr yok. Barselona'da fırtına. Alicante'de..."
Toulouse'da saat beş kırk beş.
Güçlü tekerlekler uçağın bagajını eziyor. Pervaneden arkada kalan otlar, çıkan rüzgârla yirmi metre geriye su gibi akmakta. Bernis bileğinin bir hareketiyle bir fırtına koparır ya da dindirir.
Gürültü arttıkça artar, yoğunlaşır, öylesine ağırlaşır ki gövdeyi sımsıkı saran bir madde haline gelir. Pilot o ana kadar duymadığı bir boşluğu duyar içinde ve "şimdi" der içinden. Sonra kaportaya bakar, önünde bir top namlusu gibi uzanan, güneşe göğe bakan kara kaportaya. Pervanenin arkasında bir seher görünümü tir tir titremektedir.
Ters yönde yavaşça ilerledikten sonra hızlanır. Uçak apansızın pervaneye tutularak ileri atılır. İlk sıçrama esnek hava boşluğunda söner. Yol açılır, tekerleklerin altında bir kayış gibi pırıldar. Pilot havayı kontrol eder: İlkin yumuşaktır, sonra akar ve yoğunlaşınca, uçak geriye yaslanır ve yükselir havaya.
Pistin iki yanında duran ağaçlar ufka siluet verip geri kaçarlar. Uçak iki yüz metreye çıktığında, kalın kürkünü üstünden atamamış ormanlara bakarken, dik ağaçları, rengârenk boyanmış evleriyle sanki oyuncak bir ağılın üzerine titrer gibidir. İnsanlar oturur buralarda.
Bernis, kendine en rahat gelecek biçimde, sırtının eğimini ve dirseğinin duruşunu ayarlar. Arkasındaki Toulouse'un alçacık bulutları, tren istasyonlarının karanlık bekleme salonlarına benzer. Uçağın yükseklere tırmanma çabasını önlemiyor ve elinin zaptettiği gücü yayılmaya bırakıyor artık. Bileğinden kımıltılarla salıverilen her dalga onu taşıyıp götürmek için uzaklara, sarıp sarmalıyor.
Beş saat geçmeden Alicante'de o Afrika akşamları. Bernis düş kuruyor. Rahatı yerinde. "İşlerimi yoluna koydum."

Önceki gün akşam ekspresiyle Paris'ten ayrılmıştı; ne tuhaf bir tatil yaşamıştı. Karanlık bir kalabalıktan uzaklaşınca, geriye onda kalan karmaşık anılardı. Sonradan bunun acısını çekecekti; ne var ki şimdilik her şey onun dışında gerçekleşiyormuşçasına geride bıraktı her şeyi. O anda, günü yaratmaya çalışan şu güzelim sabahla birlikte sanki o da yeniden doğuyor gibi Düşünüyor: "Artık bir işçiyim ben. Afrika postasını taşıyan kişiyim." Geçen her gün bu işçi için dünya yeniden kurulmaya başlar.
"İşlerimi yoluna koydum." Evde son akşam. Kitap yığınlarının çevresinde katlanmış gazeteler. Yakılmış mektuplar, istiflenmiş mektuplar, mobilya kılıfları. Kuşatılmış olan her şey, yaşamından çekip çıkarılmış olan her şey, boşluğa fırlatılmış her şey orada. Artık bu yürek çalkantısının hiçbir anlamı yok.
Bir yolculuğa hazırlanır gibi ertesi güne hazırlanmıştı. Amerika'ya yelken açar gibi açılmıştı o güne. Onu kendine bağlayan ne çok şey vardı. Bir bıçak gibi hepsini kesip atmıştı. Artık özgürdü. Bernis, kendini bu denli özgür ve bu denli ölümlü hissetmekten korkuyordu.
Carcassone Havaalanı, zor durumlardaki inişlerde kullanılan bir istasyondu; ve Bernis'in altından akıp gitti.
3000 metrede dünya ne kadar düzenliydi. Kutusuna dizilmiş oyuncak bir ağıl gibi düzenliydi; insanların oyuncakları evler, yollar, kanallardı. Paylaşılmış dört köşe tarlaların çitlere, bahçelerin duvarlara yaslandığı bir dünyaydı bu. Carcassone'de her satıcı kadın atalarının yaşamını bir kez daha yaşıyordu. Çitlerle çevrilmiş kendi halinde mutluluklar. Vitrinlere özenle yerleştirilmiş insan oyuncakları.
Rulo edilmiş haritasındaki düzeniyle, bir gelgitin güvencesinde taşınan yumuşak toprakla, geniş bir çevreye yayılmış vitrindeki dünyada bir kent.
Yalnız olduğunu düşünüyor. Yükseklikölçerin kadranı üzerinde güneş pırıl pırıl parlıyor. Levyeyi az oynattığında, bütün manzara yerinden oynuyor. Bu ışık bir madenden, bu toprak sanki bir maden ocağından geliyor. Gelip geçici şeylerin yumuşaklığı, kokusu, zayıflığı yok olmuş.

Yine de deri ceketin altında ılık, kırılgan bir ten var, Bernis. O harika ellerin kalın eldivenleri içinde Geneviève; parmaklarının tersiyle yüzünü nasıl silerdin...
İşte İspanya.

III

Bugün, Jacques Bernis, bir ev sahibi rahatlığı içinde geçeceksin İspanya'yı. Tanıdık, bildik mekânlar tek tek sıralanacak önüne. Dirseklerini rahatça fırtınaların içinde oynatacaksın. Gelecekler, taşınacaklar sana, Barselona, Valencia, Cebelitarık. Ne güzel. Harita rulosunu açacak ve işin bittiğinde arkana yaslanacaksın. Ama ben senin ilk adımlarını anımsıyorum hâlâ, sana ilk öğütlerimi verdiğim ilk posta uçuşundan önceki gün. Şafak sökerken, bir halkın düşüncelerini kollarının arasına almak zorundaydın o gün. O cılız kollarının arasına. Eteğinin altındaki bir hazine gibi binlerce tuzak ve pusu arasından taşımak zorundaydın onları. Sana bu postanın çok değerli olduğunu söylemişlerdi. Yaşamından bile daha değerliydi. Çok kolay akıp gidecekti ellerinin arasından; ufak bir dikkatsizlik alevlere boğabilirdi onu, rüzgârlarla dağıtabilirdi. O ilk nöbetim hiç aklımdan çıkmaz benim!
"Evet, ne yapacağız?"
"Peñiscola sahillerine ulaşmaya çalış. Ama balıkçı teknelerine dikkat et."
"Ondan sonra."
"Ondan sonra Valencia'ya kadar kalan yolda zorunlu iniş için bir havaalanı bulabileceksin. Bak işte, kırmızı kalemle çiziyorum. Buraya inemezsen kuru dere yataklarına inebilirsin."
Bernis, lise yıllarını anımsıyordu, bu lamba, abajur ve önüne açılmış bu haritaların karşısında. Ancak bugünkü öğretmeni dünyanın her noktasını, bir sırrı açar gibi açıyordu ona. Adını bilmediği ülkeler, ölü sayılarla değil de çiçekli gerçek tarlalarla sunuyorlardı kendilerini. Yine de şu ağaçtan sakınmak gerekirdi. Ülkeler kumlarının yanında gerçek kumsallarını da seriyorlardı ortaya. Bu akşam balıkçılara dikkat etmek gerekirdi.
Öteden beri bilirsin, Jacques Bernis, Granada'yı, Almarya'yı, Elhamra'yı hiçbir zaman görmeyeceğiz; camileri de

bilmeyeceğiz. Bir dere, bir portakal ağacı ve onların en alçakgönüllü sırlarını bile biliriz yalnız.
"Dinle şimdi beni: Eğer havalar iyi giderse dosdoğru gidersin. Ancak hava kötüyse ve alçaktan uçuyorsan sola döner şu vadiye geçersin."
"Bu vadiye geçerim."
"Sonra bu yakadan denize ulaşırsın."
"Bu yakadan denize ulaşırım."
"Sakın motoruna güvenme. Yalıyar dikinedir ve kayalıklar vardır."
"Ya motor arızalanırsa?"
"Başının çaresine bakarsın."
Bernis gülümsüyordu. Genç pilotlar düşsel bir dünyada yaşarlar. Bir kaya, bir sapandan fırlarcasına dikilir önüne ve katleder onu. Bir çocuk koşar, ama bir el durdurur onu, alnından iter ve tersyüz eder.
"Sıkma canını dostum, sıkma canını, başının çaresine bakarsın sen!"
Bernis bu bilgilere güveniyordu. Çocukluğunda Aeneis Destanı'ndan, onu ölümden koruyacak olan bir sır öğrenememişti. İspanya haritasının üzerine düşen öğretmenin parmağı bir büyücünün parmağı değildi. Ne bir defineyi ne de bir tuzağı bulup çıkarabiliyordu; çayırdaki çoban kızından bile söz edemiyordu.
Şu yağı sızan lambanın ışığı ne güzeldi! Denize kadar dinginlik veren yağ sızıntısı. Dışarda rüzgâr vardı. Oda, kocaman bir dünyada küçük bir adaydı. Bir deniz sığınağı...
"Biraz porto şarabı?"
"Tabii. Sevinirim."
Pilot kabini, güven vermeyen sığınak, seni sil baştan yapmak gerekir aslında. Şirket bir gün önceden saati bildirir: "Şu pilot Senegal'e atanmıştır, şu da Amerika'ya..." O gece nesi var nesi yok toplayıp sandıklarını çivilemelidir. Odasını fotoğraflardan, kitaplardan ve kendisinden boşaltıp bir hayalet kadar bile iz bırakmamalıdır. Kimi zaman da, aynı gece, bir genç kadının iki kolunu birden çözmek, gücünü sömürmek ve öğüt vermek yerine, çünkü hepsi karşı koyar onu yiyip bitirerek yok etmek gerekirdi. Bundan sonra sabah saat üçte onu usulca uykusuna salıvermek ve ayrılık yerine acıya karşı koymuş olarak onu bırakıp git-

mek. Giderken, "ağlıyor, demek kabul etti hepsini," diye söylenmek.
Sonraları, dünyayı dolaşarak neler öğrendin Jacques Bernis? Uçağı mı? Katı bir billurun içinde oyuklar kazarak yavaş ilerlenir. Zaman içinde kentler birbirine karışır ve onların içinde yitip gitmemek için yere inmek gerekir. Biliyorsun ki o nimetler verilir verilmez geri alınmıştır. Saatler hepsini deniz gibi yıkayıp yutmuştur. İlk yolculuklarından döndüğünde ne olduğunu sanıyordun sen? Neden bu adamı, duygusal bir çocuk görüntüsüyle karşılaştırmak istedin? İlk izninde beni koleje götüren sendin. Sahra'da gelmeni beklerken, Bernis, çocukluğumuza yaptığımız o ziyareti hayal meyal anımsarım.
Çamlar arasında beyaz bir villa. Bir pencerede ışık yanmış; sonra bir ışık daha. Bana diyordun ki:
"İşte ilk şiirlerimizi yazdığımız çalışma odası..."
Çok uzaklardan geliyorduk. Ağır mı ağır paltolarımız dünyayı astarlamamıza yarıyordu ve yolculuğa çıkmış ruhlarımız benliğimizin göbeğinde nöbet bekliyordu. Bilmediğimiz kentlere, çenelerimiz sıkılmış ellerimiz eldivenli, iyice korunarak girerdik. Kalabalıklar bize çarpmadan üzerimizden akıp giderdi. Beyaz pantolonumuzu ve tenis gömleğimizi usta kentlere saklardık. Kazablanka, Dakar için. Tanca'da başımız açık gezerdik. Bu küçük uykulu kentte zırhlanmaya gerek yoktu.
Sağsalim dönerdik, erkek kaslarımıza yaslanmış olarak. Savaşmıştık. Ne acılar çekmiştik. Ucu bucağı olmayan topraklardan geçmiş, birkaç kadını birden sevmiş, ölümle yazı tura oynamıştık. Hepsi, çocukluğumuza gölge düşüren cezalardan ve izinsizliklerden kurtulmak ve cumartesi günleri karnemizdeki notların okunmasını yerin dibine geçmeden dinlemek içindi.
Girişte fısıldaşmalar oldu, sonra bağrışmalar, yaşlılar arasında bir telaş. Herkes koşuşuyordu ve sırtlarında lambaların yaldızlı ışığı vardı. Yanakları tirşelenmişti, ama gözleri parlıyordu. Neşeliydiler; bize şimdi başka bir gözle baktıklarının farkındaydık. Eskilerin okula sert adımlarla dönüp intikam almaları olağan bir şeydi.
Ellerini içtenlikle sıkışıma hiç şaşırmamışlardı. Jacques Bernis'in sıkılmaksızın gözlerini gözlerine dikmesini de

garip karşılamamışlardı. Nasıl olduysa birdenbire bizi adam yerine koymaya başlamışlardı. Gidip bir şişe yıllanmış Samos şarabı getirdiler. Bu şişenin sözünü bile etmemişlerdi.
Akşam yemeği için yerlerimizi aldık. Ateşin çevresindeki köylüler gibi abajurun altında dizilmişlerdi. Bu sırada onların zayıf olduklarını öğrendik.
Zayıftılar, ama hoşgörülüydüler. Bir zamanlar bizi kötülüklere ittiğini söyledikleri tembelliği şimdi bir çocuk kusuru sayıp gülümsüyorlardı. Bir zamanlar coşkuyla kırmaya çalıştıkları gururumuzu bu akşam okşuyorlar, soylu bir erdem olarak adlandırıyorlardı. Felsefe öğretmenimizin ağzından bazı itiraflar dökülüyordu.
Descartes, belki de sistemini bir sav kanıtlamasına dayandırmıştı. Ya Pascal... Pascal korkunç biriydi. Onca çabasına karşın, şu ezeli insan özgürlüğü sorununu çözmeden yaşamını sona erdiriyordu. Öğretmenimiz, vargücüyle bizi determinizme, Taine'e karşı savunur, yaşamda kolejden çıkmış yeni öğrenciler için Nietszche'den başka bir düşman tanımazdı. Şimdi gizli eğilimlerini ele veriyordu bir bir. Nietszche... Evet Nietzsche şimdi onu şaşkına çeviriyordu. Ya maddenin gerçekliği... Artık bilmiyor, yalnızca kuşku duyuyordu. Derken bizi soru yağmuruna tuttular. Bizler sımsıcak okulumuzdan dışarı çıkıp koca bir yaşam kasırgasının içine atılmıştık. Gerçeklerin dünyası neydi, orada nasıl bir hava vardı, bunu söylemeliydik onlara. Pyrrhos gibi, bir kadının kölesi, yoksa Neron gibi celladı mı olurduk? Issız topraklarıyla Afrika, masmavi göğüyle coğrafya öğretmenimizin anlattıkları gibi miydi? (Korkudan kafalarını kuma gömen devekuşları gerçekten var mıydı?) Jacques Bernis konuşurken başı öndeydi biraz. Çünkü büyük sırlar taşıyordu. Öğretmenler bu sırları ondan almayı bildiler.
Eylemin esrikliğini, motorun homurtusunu öğrenmek istediler. Bize, onlar gibi akşamlan gül ağaçlarını sulamak yetmiyordu. Lucretius'u ya da Vaizler'i dünyaya salıvermiş olmaktan gurur duyan öğretmenlerin kuşkuları dağılmamıştı, fakat başlarını sallıyorlardı. Şimdi hanidir övgü yağdırdıkları kahramanlara dokunabiliyorlardı. Onları

gözleriyle gördükten sonra artık rahatlıkla ölebilirlerdi. Julius Sezar'ın çocukluğundan söz açtılar.
Ama, onları üzmek kaygısıyla, düşkırıklıklarının ve yararsız bir iş sonrasında geriye kalan acı tadı anlattık. İçlerinden en yaşlısı, belki de kitaplardaki dinginliğin tek gerçek olduğunu düşünüyordu; bize dokundu bu. Ancak öğretmenler öteden beri biliyorlardı. İnsanlara tarihi öğrettiklerine göre deneyimleri müthiş olmalıydı.
"Neden memlekete döndünüz?" Bernis karşılık vermiyordu, ama yaşlı öğretmenler insan ruhundan anlıyorlardı ve birbirlerine göz kırparak bunun "aşk" olduğunda birleştiler.

IV

Yer, yüksekten kımıltısız ve çıplak görünür. Uçak inince, o giyinir. Ormanlar onun içini doldurur, vadiler, kıyılar onda bir dalgalanma resimlerler ve böylelikle soluk alır. Üzerinden geçtiği her dağ, uzanmış bir dağın memesidir, ona yaklaşırken şiştikçe şişer.
Yere yaklaşınca her şey, köprünün altındaki sel gibi hızlı akmaya başlar. Ağaçlar, evler, köyler, dümdüz ufuktan ayrılırlar ve onun ardından sürüklenip kayarlar.
Alicante alanı yükselir, tartılır, yerleşir, tekerlekler yere sürtünür, bir yaprak makinesine yanaşmış gibi bilenirler.
Bernis ağırlaşmış ayaklarıyla pilot kabininden iner. Kısa bir süre gözlerini kapatır. Kafası hâlâ motor gürültüsüyle, akıp giden görüntülerle, uçağın titremeleriyle doludur. Ardından büroya girer, yavaşça yerine oturur, dirseğiyle mürekkep hokkasını, birkaç kitabı iter ve 612 numaralı seferin defterini kendine çeker."

Toulouse-Alicante: uçuş saati 05.15.

Çalışmasını yanda keser ve kendini yorgunluğun, düşlerin egemenliğine bırakır Karmaşık gürültüler çalınır, kulağına. Yaşlı karının biri bir yerlerde avazı çıktığı kadar bağırır. Ford'un şoförü kapıyı açar, özür diler, gülümser. Bernis bu duvarlardan, kapıdan ve şoförden yakınır. On dakikalığına ne olduğunu anlamadığı bir tartışmaya ve bir

kesilip bir başlayan el kol hareketlerine karışmıştır. Kapının önünde duran ağaç, otuz yıldır ordadır, Otuz yıldan beri görünümü belirler.
"Motor. Dikkate değer bir şey yok"
"Uçak Sağa doğru eğiyor."
Kalemliği bir kenara bıraka basitçe düşünür:
"Uykum var," ve şakaklarını sıkan düşler çıkar gelir yine.
Amber renkli bir ışık, apaydınlık bir manzaraya düşer. Düzeltilmiş tarlalar ve kırlar. Sağda bir köy, solda kalan bir koyun sürüsü ve hepsinin üstünü mavi bir gökyüzü örter Bir ev," diye düşünür Bernis. Ani bir kesinlik içinde, bu manzaranın, bu göğün bir ev biçiminde inşa edilmiş olduğunu hissettiğini anımsar Düzenli, sıcak bir ev. Her şey dikine. Bu birleştirilmiş görünümde ne bir tehlike ne de tek bir çatlak, /ardır. O sanki bu manzaranın içinde gibidir
Yaşlı kadınlar kendi odalarının penceresinden işte böyle ölümsüz hissederler kendilerini. Çimler tazedir, sakin bahçıvan elekleri sular. Onun güven verici sırtını gözleriyle izler. Parlayan parkeden bir cila kokusu yükselir ve hoşuna gider onların. Evin içindeki düzen çok tatlıdır; gün, en azından birkaç gülü dalından koparmak için kendi rüzgârını, kendi güneşini ve sağanağını getirerek geçmiştir,
"Saat geldi. Elveda." Bernis yeniden hareket eder.
Bernis fırtınanın içine dalar. Fırtına, bir yıkıcının kazması gibi yüklenir uçağın üstüne: "Biz neler gördük, geçer bunlar, geçer." Bernis'in kafasında basit, gelişmemiş düşüncelerden, düşüncelerden başka bir şey yoktu. Hortumlu fırtınanın itmesiyle içine girdiği dağ silsilesinin dışına çıkmak, güçlü boraların yağmurla birlikte kararttıkları bu duvarı aşmak ve denize varmak.
Bir kopukluk baş gösterir. Uçak birdenbire sola. yatar. Bernis bir eliyle onu tutar, daha sonra iki eliyle ve gövdesiyle yüklenir. "Tanrı aşkına!" Uçak ağırlığını yere doğru vermiştir. İşte şimdi mahvolmuştur Bernis. Çok değil bir saniye sonra bu çalkalanmış evin dışına, bir daha dönmemek üzere atılacaktır. Ovalar, ormanlar, köyler bir sarmal içinde ona doğru fışkıracaklardır. Görüntülerin dumanla-

rı, duman sarmalları, duman! Göğün dört bir yanma dağılmış ağıl.
"Ah, çok korktum!" Bir topuk darbesi bir kabloyu şerbet bırakır.
Kumanda çalışmıyor. Ne? Sabotaj mı? Hayır. Üç kere hayır. Bir başka topuk darbesi dünyayı geri getirdi. Ne serüven!
Bir serüven mi? Bu saniyeden sonra ağızda kalan kekremsi bir tat, ten burukluğudur. Ne uçurumdur o! Yalancıktan hepsi de! Yollar, kanallar evler, hepsi insan oyuncakları!..
Geçmiş. Bitmiş. Burada açık hava. Meteoroloji bildirmişti: "Gökyüzü, dörtte bir oranında dağınık bulutlarla örtülü. "Meteoroloji mi? İzobarlar mı? Profesör Borjsen'in bulutlu sistemleri mi? Halk bayramı gibi bir gökyüzü: Evet, Bir 14 Temmuz göğü. Şöyle demek gerekirdi: "Malaga'da bir bayram günü!" Yörenin her sakini, adam başına on bin metre saf göğün sahibi. Sirrus bulutlarına kadar giden bir gök. Gökyüzündeki havuz hiç böyle geniş ve ışıltılı olmamıştı Derken koyda bir yelken yarışları akşamı: Gök mavi, deniz mavi, yaka mavi ve kaptanın gözleri de mavidir. Işıltılı bir izin günü.
Bitti. Otuz bin mektup geçti gitti.
Şirket vaaz veriyordu: Postalar değerlidir, yaşamdan bile daha değerlidir. Evet. Otuz bin âşığı başka bir şey yaşatmaz... Sabır, âşıklara... Akşamın son ışıklarında gelirler kapınıza. Bernis'in arkasında fırtınanın bir çamaşır teknesinde çalkaladığı bulutlar var. Önünde güneşe bürünmüş bir toprak, çayırların açık renkli kumaşı, ormanların kıvır kıvır yünleri, denizin kırışık başörtüsü
Cebelitarık üzerinde gece bastıracak. Tam bu sırada, sola doğru bir dönemeçle, Bernis Avrupa'dan ayrılacak ve büyük kıtanın bir buz gibi eriyip gittiğini görecek.
Esmer toprağın yoğurduğu birkaç kentten sonra Afrika. Kara hamurun beslediği birkaç kent. Ardından çöl. Bu akşam Bernis, toprak ananın soyunmasını izleyecek.
Yorgundur Bernis. İki ay öncesinde, Geneviève'in gönlünde taht kurmak için Paris'e uçuyordu. Daha dün, yenilgisini hazmetmiş olarak Şirket'e dönüyordu. Bu ovalar, bu kentler, bu çekip giden ışıklar; asıl onları terk eden, Bernis'in ta kendisidir. Onları üzerinden çıkarıp atan da. Bir

saat sonra Tanca'nın ışığı yanacaktır: Jacques Bernis, Tanca ışığına kadar anılara dalacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

I

Geriye dönüp şu geçen iki ayı anlatmalıyım, yoksa yaşadıklarımdan geriye ne kalır? Dünya ne zaman tehlikesiz olacak benim için? Anlatacağım olaylar zayıf kımıltılarını tüketip iç içe halkaları olan kapalı bir gölün suları gibi, sildikleri kişilerin üzerine kapandığında... Yüreğimi allak bullak eden duygular yumuşayıp katılaştığında... Daha şimdiden, Geneviève ile Bernis'ten bende acı anılar uyandıran bazı yerlerde, hiç de üzülmeden gezebiliyordum.

O, iki ay önce gelmişti Paris'e. Ama bunca ayrılıktan sonra insan kendi yerini bulamaz, böyle bir kentte karışır gider kuru kalabalığın içine. O da yalnızca, ceketi kâfuru kokan bir adamdı işte. Uyuşuk ve hantal gövdesini oynatmakta zorlanıyor ve odanın bir köşesine yerleştirdiği gövdesini çantalara bakarak bu aşırı düzenin aslında ne denli geçici ve eğreti olduğunun farkına varıyordu: Bu odada temiz çamaşırlar ve kitaplar yerlerini almamıştı daha.

"Alo... Sen misin?" Dostluklarını sayıp döküyor. Haykıranlar, onu kutlayanlar:

"Geri döndün ha! Aferin!"

"Ah, tabii ne zaman görüşürüz?"

Bugün hiç de boş zamanımız yoktur. Yarın nasıl? Yarın golf oynanacaktır, ama o da gelebilir. İstemez mi? O zaman yarından sonra. Akşam yemeğinde. Tam saat sekizde. Ağır ağır bir bara girer, paltosunu çıkarmaz, bu kâşif kılığıyla çapkınlar arasına düşmüş gibidir. Onlar gecelerini kavanoz balıkları gibi bu kapalı yerde geçirir, aşk ilan eder, dans eder ve yerlerine dönüp içkilerine devam ederler. Bernis, bu buğulu ortam içinde, aklı başında tek adam olduğunu bildiği halde, külçe gibidir. İki bacağının üzerinde zor durur. Düşünesi yoktur. Masaların arasından geçerek boş bir masaya doğru adım atar. Göz göze geldiği

kadınların bakışları eriyip gider. Genç adamlar, kıvrak dallar gibi eğilip yol verirler ona. Geceleyin nöbetçi subayı yol aldıkça, nöbet tutan erlerin parmaklarının arasındaki kayan sigaralar gibi...

Her keresinde, Bretagne gemicilerinin köylerini kartpostaldan bulmaları, nişanlılarını sadık ve her dönüşlerinde biraz daha yaşlanmış bulmaları gibi buluyorduk biz de bu dünyayı. Çocukluğumuzdan kalma bir gravür gibi, bu dünya da tıpatıp aynıydı. Her şey yerinde, yazgının çizmiş olduğu yoldan gider görünmek korkunç bir şeydi. Bizi titretiyordu. Bernis bir dostunu soracak oldu: "Evet, yine aynı, işleri hiç iyi değil. N'aparsın. Hayat bu." Hepsi de kendilerine mahkûmdu, belirsiz bir geme vurulmuş, dar sınırlar içinde kalmışlardı. İçlerinden hiçbiri Bernis kadar varını yoğunu terk etmiş ve uzakların büyüsüne kapılmış bir çocuk değildi.

Arkadaşlarının suratları, aradan geçen iki kış ve bir yazdan sonra biraz yıpranmış, biraz da zayıflamıştı. Amerikan bar tezgâhının köşesine ilişmiş kadını anımsıyordu. Onca gülüşü bir anda çıkarmaktan yoğun düşmüş bir yüzdü onunkisi. Şu barmen; aynıydı. Adamın kendisini tanımasından korktu; onun kendisinde ölmüş gitmiş bir Bernis'i, kanatları kopmuş bir Bernis'i, hiçbir yere kaçamamış bir Bernis'i uyandırmasından korkmuştu.

Dönüş sırasında çevresinde yavaş yavaş hapishaneyi andıran bir manzara oluşuyordu. Sahra'nın kumları, İspanya'nın kayalıkları, tiyatro kostümleri gibi az sonra ortaya çıkacak gerçek manzaradan yavaş yavaş siliniyorlardı. En sonunda, aşmış olduğu ilk sınırdan hemen sonra Perpignan, geniş ovasıyla ortaya çıktı. Hâlâ güneşin bulunduğu bu ova ve gittikçe uzayan eğik ışınlar solmakta, öteye beriye altın pullar serpilmekteydi. Havaya saçılan kostümlerse delik deşik oluyorlardı. Ardından mavi havanın altında, bu yeşil, soluk ve tatlı mil kalıyordu. Dingin bir fondu bu. Motoru rölantiye aldıktan sonra, her şeyin dinginliğe eriştiği deniz dibine doğru bu dalışla her şey bir duvara çırpmış gibi oluyordu.

Havaalanının arabasıyla gara doğru bir yolculuk. Yüzünün karşısında kapalı, katı yüzler. Ağırlaşmış yazgılarını taşıyan ve külçeleşmiş dizler üstüne konan bu eller. Tarlala-

rından dönerken dokunup geçen bu köylüler. Kapısının önünde durup yüzbinlerce erkek arasından bir tanesinin gelmesini bekleyen ve bu arada yüzbinlerce umudu sönen bu genç kız. Daha önce mahkûm olduğu ve kaçamadığı çocuğunu kundaklayan bu kadın.

Hat pilotu Bernis, valizsiz, elleri cebinde, en kuytu patikadan memleketine dönen, her şeyin sırrına doğrudan eren Bernis. En değişmez dünyada bile, bir duvara dokunmak, bir alanı genişletmek için en azından yirmi yıl boyunca bir davayı kovalamak gerekiyor.

İki yıl Afrika'da kaldıktan yer değiştiren, deniz gibi değişen manzaralardan sonra gerçek toprağa gelip ayağını bastığında üzgündü.

"İşte her şey aynı..."

Her şeyi farklı bulmaktan korkmuştu ve işte hiçbir şeyin değişmemiş olması acı veriyordu ona. Dostluklardan, karşılaşmalardan, basit bir can sıkıntısından başka bir şey beklemiyordu. Uzaktan, yalnızca düş kurulurdu. İlk başta sevecenlikler, bir yürek acısıyla geride bırakılırdı. Aynı zamanda toprak altında bir yürek acısıyla geride bırakılırdı. Aynı zamanda toprak altında bir define bulmuş gibi garip bir duyguydu bu. Bu kaçışlar birçok avare aşkın da tanıklığını yapmıştı. Bir gece Sahra'da, yıldızlar kalabalığının arasında, gecenin ve zamanın altında tohummuş gibi örtülmüş olan bu sıcaklık, uzak sevgilerini anarken, ansızın şöyle bir duyguya saplanmıştı: onları uyurken görebilmek için biraz yaklaşmıştı. Motoru çalışmayan uçağa yaslanarak, bu kumun kıvrımı ve ufkun eğilişi karşısında sevgilerinin nöbetini tutacak bir çoban gibi...

"Bak şimdi geldim ama ne buldum!"

Bernis bir gün böyle yazdı bana:

"... Sana dönüşümü anlatmayacağım. Duygularıma karşılık aldığım zaman, dünya benimdir.

Ama içimde hiçbir duygu ürpermedi. Kudüs'e giderken birkaç dakika geç kalarak oraya girememiş bir hacı gibiydim. Özlem de inanç gibi sönüp gitmiş. Bir yığın baştanbaşa bir şey göremez o. Bu kent de bir kuru duvardır. Yine ayrılacağım. İlk ayrılışımızı anımsıyor musun? Seninleydik. Murtia ve Granada, vitrine dizilmiş biblolar gibiydiler; ancak yere iniş yapmadığımızdan hemen tarihe gö-

müldüler. Yüzyıllar akıp giderken bu kentler şuracıkta bırakılmıştı. Motorun yalnız başına olan yoğun homurtusu duyuluyor, manzara onun arkasında bir film gibi sessizce geçiyordu. Ya o soğuklar! Yüksekte uçuyorduk. Aşağıda buzlu kentler kalmıştı anımsıyor musun?
Bana o anda uzatmış olduğun kâğıtları saklamışım:
"Şu garip kıtırtıya dikkat et. Artarsa boğaza girmekten kaçın...
Cebelitarık'ta iki saat sonra:
Bekle, Tarifa'nın üzerinden geçersen daha iyi olur..."
Tanca'da inişi uzatma: Alan yumuşak.
Bu kadar. O basit cümlelerle dünya kazanılırdı. Bu kısa buyruklar bana bir savaş biliminin kapılarını açıyordu. Nedir Tanca, küçük o önemsiz bir kent, ama orası benim ilk elime geçirdiğim kaleydi. Doğru, ilk hırsızlığımdı. Önce dikey olarak saldırmıştım, ama uzaktan. Görülmüş bir kenti ışığa çıkarmaya çalıştım. Kent canlanmaya, kımıldamaya başladı. Birdenbire göz kamaştırıcı bir keşif: Alanın beş yüz metre ötesinde saban süren bir Arap! Onu kendime doğru çekiyordum. Bana
benzer bir insan yapıyordum onu. Bu Arabı savaşarak kazanmış, oyuncak olarak almıştım. O benim kölemdi. Tutsak almıştım. Afrika da benimdi.
On dakika sonra, çimenlerin üzerine bastığımda çok gençtim. Yaşamı henüz başlayan bir yıldızın üzerine konmuş gibiydim. Yepyeni bir iklim. Bu toprak üzerinde, bu hava içinde tazecik bir ağaçtım. Geriniyordum, o güzel açlık içimi sarmıştı! Yol yorgunluğunu silebilmek için uzun ve atılgan adımlarla yürüyordum. Gülümsüyordum: İşte gölgemi yakalamıştım. Yere inmiş ele geçirmiştim onu.
Ya o ilkyaz havası? Anımsıyor musun onu? Toulouse'un kara bulutlarının ardından? Her yere sinmiş taptaze bir hava. Her kadının bir ismi vardı. Konuşurken, kımıldanırken, susarken. Bütün kadınlar çekiciydi. Ama sonra, beni bilirsin, yerimde duramazdım, bir şeyler aramak için daha ötelere gitmek istedim. Çünkü bir kuyu arayıcısıydım ben. Elimde bir fındık dalı, boyuna gidiyor, titreyen bir dalla dünyayı dolaşıyordum, define bulacağım sanarak.
Bana neyi aradığımı söyle? Niye umutsuzum yine? Pencereme dayanmış, dostlarımın, özlemlerimin, anılarımın

kentine ayak basmış olarak... Neden bir kerede bulamıyorum su kaynağını? Neden kendimi çok uzak buluyorum definelerden? Bana verilen üstü kapalı söz nedir? Bu sözünü yerine getirmeyen tanrı kim?
Kaynağı buldum. Onu anımsadın mı? Geneviève..."
Bernis'in sözlerini okuyunca gözlerim kapandı. Sizi, Geneviève, bir küçük kız olarak gördüm.
Yaşınız on beşti. Bizse on üçündeydik. Anılarımızda da yaşınız aynıydı. Zarif bir kız olarak kalmışsınız gözümüzün önünde. Adınız anıldığında da önce şaşırır, sonra getirirdik aklımıza.
Kimileri olgun bir kadını gelin diye kiliseye götürür, Bernis ile benim Afrika'nın derinliklerinde nişanlandığımız kız ise onbeş yaşındaydı. Çocukların çıplak bacaklarını dallarda sıyırdığı yaşlarda siz, gerçek bir beşik, bir prenses oyuncağı isterdiniz kendiniz için. Mucizeden anlamayan ailenizin içinde, bir kadının küçük, günlük devinimlerini Gerçekleştirirken, bizim aramızda büyülü kapısından bir eş, bir anne, bir melek kılığında girerdiniz.
Evet, bir melektiniz. Anımsıyorum. Eski bir evin kalın duvarları arasında yaşıyordunuz. Gözümün önündesiniz: Mazgalı andıran pencereye yaslanıp ayın doğmasını beklerdiniz. Ay yükselirdi. Ova canlanmaya başlar ve kaynana zırıltılarını ağustos böceklerinin kanatlarında, çıngıraklarını kurbağaların göbeğinde, çanlarını da ahırlarına dönen öküzlerin boynunda öttürürdü. Arada sırada köyden bir kilise çanı sesi gelir, cırcır böceklerine, buğdaylara, ağustos böceklerine belirsiz bir ölüm haberi verirdi. Sizse öne eğilir, kuşku duyardınız. Yalnız nişanlılar için değil; çünkü hiçbir şey umut kadar tehlikede olamaz. Ay alabildiğine yükselirdi ama. Bunun üzerine kukumav kuşları, ölüm çanının sesini bastırarak birbirlerini aşka davet ederlerdi. Serseri itler çepeçevre dizilir, ayışığına karşı havlarlardı. Her ağaç, her ot, her kamış canlanırdı. O zaman ellerimizi tutar, "dinleyin " derdiniz, çünkü bunlar toprağın sesleriydi, Güven verici, güzel seslerdi.
Bu ev ve çevresindeki toprağın o alımlı elbisesi sizi ne güzel korurdu! Hayvan sürüleri, ıhlamur ağacı, meşelerle öylesine ilişkiler kurmuştunuz ki size, onların prensesi olduğunuzu söylerdik. Yüzünüz dinginleşirdi perde perde,

akşam üzeri dünya gece için düzenlendiğinde. "Çiftçi hayvanlarını içeriye aldı." Ahırların uzakta parlayan ışıklarından bunu anlardınız. Boğuk bir ses işitildi mi: "Havuz kapanıyor," derdiniz. Her şey yoluna girerdi. En sonunda akşam yedi ekspresi ortalığı velveleye verir, kasabayı geride bırakıp kaçar ve yataklı vagonların camlarında beliren yüzler gibi kaygılı, geçici, kararsız şeylerin hepsinden temizlerdi dünyayı. Koca ve loş yemek odasında yenen akşam yemeğine gelirdi sıra. Orada gecenin kraliçesi sendin. Biz de casuslar gibi aralıksız seni gözlerdik. Yaşlıların arasına sessizce, ağaç kaplamalarının arasında otururdun. Başını öne eğer, lambaların altından çerçevesine bir tek saçlarını sunardın. Böylelikle başında ışıktan tacınla birlikte hüküm sürerdin. Eşyalarla sıkı bağlar kurmuştun. Her şeyden, düşüncelerinden ve geleceğinden o denli emindin ki. Gözümüze ölümsüz geliyordun. Hüküm sürüyordun...

Ama biz sana acı çektirilip çekimlemeyeceğini bilmek istiyorduk. Seni kollarımız arasına boğarcasına sıkabilir miyiz, bilmek istiyorduk. Çünkü sende ışığa çıkarılması gereken bir sıcaklık sezinliyorduk. Gözle görmek istediğimiz bir titreme, bir çırpınma vardı. Bernis seni kollarının arasına aldığında, yüzün kızarır; daha da sıktığında gözlerinde yaşlar pırıldardı. Oysa dudakların, ağlayan yaşlı kadınların dudakları gibi çirkin olmazdı. Bernis bana, bu gözyaşlarının ansızın dolan kalpten geldiğini, damlaların pırlantadan daha değerli olduğunu ve onları içenin ölümsüz olduğunu söylerdi. Senin, bedenin içinde yaşadığını, söylerdi, sualtındaki bir peri kızı gibi. "Seni su yüzüne çıkaracak bin türlü büyüyü bilirim," derdi. En etkilisi de seni ağlatmaktı. Böylece sevgiler çalardık senden. Kollarımızın arasından kurtulunca gülümserdin. Bu gülüş yerin dibine sokardı bizi. Ne denli sıkarsak sıkalım seni, kuş gibi uçar giderdin.

"Geneviève, şiir okur musun bize..."

Çok az okurdun. Biz de bütün kitapları okuyup bitirdiğini sanırdık. Şaşırdığını hiç görmemiştik.

"Şiir okusana bize..."

Okurdun. Okudukların bize dünya üzerine, yaşam üzerine çok şey öğretirdi. Ama ne öğrenirsek şairden değil, senden

öğrenirdik. Âşıkların kederleri, büyük kraliçelerin gözyaşları boldu, ama senin ağzında, sıradan olaylar haline gelirdi. Senin sesinle insan, aşktan öylesine rahat ölürdü ki!
"Geneviève, gerçekten aşktan ölünür mü?"
Dizeleri bırakırdın. Derin derin düşünürdün. Galiba sorunun yanıtlarını otlara, böcek ve arılara sorar, sonra evet, derdin. Neden ölünmesin;
arılar bu yüzden ölmüyor mu? Ne kesin, ne kadar rahat bir yanıttı bu!
"Geneviève, bir âşık ne dernek?"
Senin kızarmanı isterdik, kızarmazdın. Sivrilen bakışlarını ayışığıyla titreyen küçük su birikintisine dikiyordun. Biz de aşkın, senin gözündeki ışık olduğunu anlıyorduk.
"Geneviève, senin bir âşığın var mı?"
Bu kez yüzün kızarır, diye beklerdik. Hayır. Sıkılmaksızın gülümsüyor, başını sallıyordun. Senin krallığında bir mevsim çiçekleri, güz meyveleri, bir başka mevsim de aşkı getirirdi. Yaşam basitti.
"Geneviève, biraz sonra ne yapacağız, biliyor musun?"
Senin gözlerini kamaştırmak istiyorduk ve sana "Zayıf Kadın," diyorduk. "Bizler en sonunda kazanacağız, Zayıf Kadın." Sana yaşamı açıklıyorduk. Zaferden sarhoş olan ve geri dönen fatihler, sevdikleri kadınları alırlardı.
"Böylece senin âşıkların olacağız. Köle, bize şiir oku..."
Ama artık okumazdın. Kitabı bir kenara bırakırdın. Yaşam gözünde kesinleşiyordu birdenbire. Büyüdüğünü ve tohumun geliştiğini hisseden genç bir ağaç gibi. Her şey nasıl olması gerekiyorsa öyleydi. Bizler masal kahramanlarıydık, , ama sen otlarına, arılarına, keçilerine, yıldızlarına yaslanıyor, kurbağalarının sesini dinliyordun. Kendi güvenini, bütün bu gelişen canlılıktan, etrafındaki gecenin sakinliğinden ve kendi içinde ayak parmaklarından ensene kadar yükseldiğini duyduğun o anlatılmaz, ama silinemeyen alın yazısından alıyordun.
Ay bayağı yükselmiş, yatma vakti gelmişti. O zaman pencereyi kapatırdın ve ay camın ardında parlardı. Biz de sana gökyüzünü bir camekân gibi kapattığını ve ayı bir avuç yıldızın içinde hapsettiğini söylerdik.

Görüntüler ve oyunlarla aklını baştan çıkarıp seni gördüklerimizin arkasında, kuşkuların bizi davet ettiği o deniz derinliklerine çekmek istiyorduk...
...Kaynağı buldum. Yol yorgunluğumu atmak için bana gerekli olan yalnızca o. O burada. Başkaları... Bazı kadınlar aşktan sonra atılıp giderlerdi, yıldızların uzağına; onlar yüreğin yapısındadır. Geneviève, anımsarsın, onun içinde bir melek gizliydi, derdik. Oldubittilerin anlamını ortaya çıkarır gibi bulmuştum onu da. Sonunda içini keşfettiğim bir dünyada onun yanında yürüyorum...
Geneviève, ona oldubittilerden geliyordu. Binlerce boşanmanın ardından binlerce evlilik için aracılık ediyordu. Geneviève ona bu kestane ağaçlarını, o alanı ve çeşmeyi geri veriyordu. Her şey, içinde ruhunun bulunduğu yere yeniden bu sırrı taşıyıp duruyordu. Bu parka sanki bir Amerikalı gelecekmiş gibi çeki düzen verilmişti, ama orada yollar bozuk, yapraklar da kuruydu. Âşıkların bıraktığı mendil hâlâ duruyordu. Bu park adeta bir tuzağa dönmüştü.

II

Bernis'e kocası Herlin'den, hiç söz etmemişti. Ama o akşam nedense, "Bu can sıkıcı bir davet Jacques, bir yığın insan olacak. Siz de gelirseniz yalnız kalmamış olurum," dedi.
Herlin gösterişçinin tekidir. Hem de fazlasıyla. Neden kendine bu denli güven duyar, bilinmez. Geneviève ona tasayla bakar. Bu adam, kafasında ayrıştırdığı kişiliği öne sürmektedir. İş olsun, diye değil, kendine güven duymak için. "Çok doğru azizim, yerinde bir gözlem." Geneviève tiksintiyle başını geri çevirir: Bu yuvarlak jest, bu ses tonu, bu gösterişli güven!
"Garson! Puro getirin!"
Geneviève, kocasını hiç bu kadar etken, sarhoş ve gücünden emin görmemişti. Bir lokantadaki sahne üzerinden dünyaya egemen olabilir kişi. Tek bir sözcük bir düşünce-

ye dokunur ve devirir onu. Bir söz garsona, ardından metrdotele dokunabilir ve çok kişi rahatsız olabilir bundan.
Geneviève sahte gülücükler saçıyor: Niçin bu politik akşam yemeği? Niçin altı aydan bu yana bu politika lakırdısı? Kendini güçlü hissetmesi için Herlin'in, güçlü fikirlere kapıldığını ve bu fikirlerin onda önemli davranışlar yarattığını hissetmesi yeterlidir. Bundan sonra kendine hayranlıktan ağzı açık kalmış bir şekilde, kendi heykelinden uzaklaşarak, kendini seyre dalar.
Geneviève onu kendi oyununa bırakıp Bernis'e döner:
"Yaramaz çocuk, çölden söz edin bana... Ne zaman kesin dönüş yapacaksınız?"
Bernis ona bakar.
Bernis, ondaki yabancı kadının dışında, peri masallarındaki gibi onbeş yaşında bir genç kız görür. Saklanmak isteyen ama bu davranışıyla kendini ele veren bir kız çocuğu. Geneviève, o sihri unutmadım hâlâ. Sizi kollarımın orasına alıp, canınızı yakıncaya dek sıkmak gerekecek ve o çocuk günışığına çıkıp ağlayacak.
Şimdi erkekler beyaz kolalı yakalarını Geneviève'e yaklaştırırlar. Baştan çıkartıcı bir meslekleri vardır sanki. Kadın böyle bir yarışmanın ödülüymüş gibi. Sanki o parlak fikirlerle ve işveli sözlerle kazanılacakmış gibi. Kocası da onun gönlünü okşar. Bu gece onu isteyecektir. Başkaları arzuladığı zamanlar karısını keşfeder yeniden. Gece elbisesi içinde pırıldayan güzelliğine bir kendini beğendirme arzusu eklendiğinde, kadının altında saklanan fahişe, azıcık kendini göstermeye başlayınca... Geneviève düşünür: Sıradan ne varsa, Herlin ondan hoşlanır. Kendi kendine hep neden bütünüyle sevilmediğini sorar. Erkekler hep bir yanını severek kalan yanlarını karanlıkta bırakırlar. Müziği, lüksü nasıl severlerse onu da öyle severler. Az nükteli ya da duygusal konuştuğu zaman onların arzularını kamçılar. Ama inandığı nedir, ne duyar, neler taşır içinde, kimsenin umurunda değildir. Çocuk sevgisi, aklı ve düşünceleriyle olan bağı, gölgede kalan onca değerin hepsi sokağa atılır.
Her erkek onun yanında paçavraya döner. Geneviève, gücendi mi gücenir, duygulandı mı duygulanır ve kendini

beğendirmek için onca kılığa girer. Bunların hiçbir önemi yoktu kendi gözünde; önemli olan aslında onunla yatabilmektir.
Geneviève, her zaman aşkı düşünmez. Buna vakti yoktur. Nişanlılık günlerini anımsar. Gülümser. Herlin birdenbire âşık olduğunu anlamıştır (kuşkusuz bunu unutmuştur). Onunla konuşmak, ilgisini çekmek ve sevgisini kazanmak ister. "Ama vaktim yok..." Geneviève, Herlin'in önünde, patikada yürüyordu. Sinirliydi. Elindeki sopayla bir şarkının ritmi içinde körpe dalları kesiyordu. İçinden bir kez daha söyleniyordu: "Vaktim yok... Vaktim yok..." Öncelikle seraya gidip çiçeklerine bakması gerekiyordu.
"Geneviève, yaramaz bir çocuksunuz siz!"
"Evet. Tabii. Güllerime bakın, ne kadar da ağır! Ağır çeken bir çiçeğe hayran olmalı."
"Geneviève, bırakın öpeyim sizi..."
"Elbette. Neden olmasın? Güllerimi sevdiniz mi? Erkekler hep severler benim güllerimi."
"Ama hayır, sevgili Jacques, üzgün değilim." Bernis'e doğru eğilerek: "Anımsıyorum da... Küçük ve hoş bir kızdım. Kendime göre bir tanrı yaratmıştım. Ne zaman bir çocuk umutsuzluğuna kapılsam, bütün gün deliler gibi ağlardım. Ama geceleyin, lambayı söndürür söndürmez, dostumu aramaya giderdim. Ona dualarımı söylerdim. Bak, işte başıma neler geldi; mahvolmuş hayatımı düzene koşmak için çok zayıfım ben. Ama ben size her şeyimi veriyorum: Siz benden daha güçlüsünüz. Benim için bir şeyler yapın, der sonra uykuya dalardım."
Hem sonra pek güvenilmeyen şeyler arasında, size itaat edenlerine de rastlanır. O kitapların, çiçeklerin, dostların içinde yaşar. Onlarla anlaşmalar yapar. İnsanı güldürmenin yolunu o bilir: "Ah, siz, benim eski astrologum..." Ya da ne zaman Bernis içeri girse: "Ne olur oturun yaramaz çocuk..." Her biri ona bir sırla, fark edilmiş olmanın tatlılığıyla bağlıydı. En saf dostluk bile bir suç gibi zenginleşiyordu.
"Geneviève," diyordu Bernis, "her şeye sahipsiniz..."
Salondaki mobilyaların yerlerini biraz değiştiriyordu; şu koltuğu çekiyor ve dostu dünyadaki yerini buluveriyordu. Bir günlük yaşam sonrasında, ne kadar sessiz bir kalaba-

lıktı bu. Bu dağınık müzik, yıpranmış çiçekler. Dostluğun yeryüzünde çiğnediği her ne varsa! Geneviève ses çıkarmaksızın kendi krallığında barışa yer veriyor. Ve Bernis, bir zamanlar onu seven küçük kızın çok uzaklardaki bir kalenin içinde kapalı ve tutuklu olduğunu sanıyordu.
Ama günün birinde her şey başkaldırdı.

III

"Bırak da uyuyayım..."
"Olamaz! Kalksana. Çocuk boğuluyor..."
Birden uykudan kalkıp yatağa koştu. Çocuk uyuyordu. Ateşten yüzü parlamaktaydı. Soluğu kesik kesikti ama sakindi. Geneviève uyku sersemiydi ancak çekicilerin poflamasını duyar gibiydi. Ne bela! Üç gündür durum böyleydi. Hiçbir şey düşünemeden hastanın üzerine eğilmiş bakıyordu.
"Niçin boğulduğunu söyledin? Niye korkuttun beni?"
Yüreği ağzında, kalbi küt küt atıyordu:
"Öyle sandım."
Geneviève onun yalan söylediğini biliyordu. Yalan söylüyordu; çünkü tek başına kaldığı zamanlar korkuya kapılır ve korkusunu paylaşmak isterdi. Kendisi rahatsız olduğunda, başkalarının rahat olmasından rahatsızlık duyardı. Fakat, üç gün süren uykusuzluktan sonra Geneviève'in bir saat uyuması gerekiyordu. Nerede olduğunu bile artık bilmiyordu.
Kocasının bir yığın şantajına artık bir şey demez hale gelmişti. Hem artık ne önemi vardı? Uyku saatlerini saymak da ne oluyordu? Çok gülünç bir şeydi bu...
"Hiç akıllı davranmıyorsun," dedi yalnızca, gönlünü almak için. "Çocuksun sen."
Hastabakıcıya dönüp saati sordu.
"İkiyi yirmi geçiyor."
"Öyle mi?"
Geneviève, "ikiyi yirmi geçiyor," diye yineliyordu, sanki gecikmeden yapılacak bir şeyleri varmış gibi. Ancak beklemekten başka yapılacak bir şey yoktu, tıpkı yolculukta olduğu gibi. Yatağı düzeltti, ilaç şişelerini dizdi, pencereye dokundu. Gözle görünmez, gizli bir düzen içindeydi.

"Uyumanız gerek," dedi hastabakıcı.
Ardından sesini kesti. Sonra yine görülmeyen manzaraların art arda geçtiği bir yolculuğun sıkıntısı başladı.
Herlin baştan alarak, "Ah, kendi ellerimizle, sevgimizle büyüttüğümüz, yaşamını yakından izlediğimiz bir çocuk..." diye konuşuyordu. Karısının ona acımasını istiyordu. Kadersiz baba rolü.
Geneviève:
"Boş durma, kocacığım, bir şeyler yapmalısın," diye tatlı tatlı öğüt veriyordu. "Bir toplantın vardı bugün. Ona git."
Omuzlarından sarsıyordu onu ama Herlin onun acısını azaltmıyordu.
"Nasıl gidebilirim? Böyle bir anda gidebilir miyim?"
"Böyle bir anda," diye düşünüyor Geneviève, "evet hem de böle bir anda." Her şey düzenli olmalıydı. Bir düzen özlemi çekiyordu. Yeri değiştirilmiş bir vazo, Herlin'in koltuk üzerine bırakmış olduğu palto, konsolun üzerine çökmüş tozlar, hepsi... Bunlar düşmana terk edilen adımlardı. Yakın olan bozgunun habercisiydi. Geneviève bu bozgun karşısında savaş veriyordu. Bibloların yaldızı, düzgünce yerleştirilmiş eşyalar gözle görülür, aydınca gerçeklerdir. Temiz, parlak ve düzenli olan her şey Geneviève'in gözünde, insanı karanlık ölüme karşı koruyan şeylerdir.
Doktor, "çocuk dinç, durumu iyiye gidebilir," diyordu. Elbette. Uyuduğunda sımsıkı kapalı olan iki eliyle yaşama tutunur gibiydi. Ne güzel, ne güçlüydü!
"Bayan, biraz dışarı çıkıp gezmeniz gerek," diyordu hastabakıcı. "Ben de sizin ardınızdan çıkarım. Yoksa artık dayanamayız."
Ne tuhaf şeydi o: İki kadını birden yiyip bitiren bir çocuk. Öyle bir çocuk ki gözleri kapalı, soluğu kesik kesik, dünyanın bir ucuna onları sürüklüyordu.
Geneviève kocasından kurtulmak için dışarı çıkıyordu. Herlin nutuk atmayı sürdürüyordu. "En önde gelen görevim... Senin namusun."
Geneviève bu cümlelerin hiçbirinden bir şey anlamıyordu. Uykusu gelmişti, ama kulağına teke tük sözcükler karşısında şaşırıp kalıyordu. Namusmuş. Namus da neyin nesiydi; Onun burada işi neydi?

Doktor, hiç ağlamayan, gereksiz bir tek sözü bile ağzından çıkarmayan ve kendine dikkatli bir hastabakıcı gibi yardım eden bu kadına hayranlıkla bakıyordu. Yaşamın bu küçük görevlisine hayrandı. Geneviève içinse doktorun geldiği zamanlar günün en güzel anlarıydı. Onu avutmuyor, bir şey söylemiyordu ancak o biliyordu ki doktor için bu hastanın ayrı bir önemi vardı. Kuşkuyu, belirsiz ve sağlıksız ne varsa doktor ölçüp biçiyor, dikkate alıyordu. Karanlığa karşı bu savaşta, bu ne büyük bir destekti! Ya dünkü ameliyat... Herlin salonda acılar içindeydi. Geneviève odada kalmıştı. Operatör beyaz giysisiyle içeri girdi, teskin edici bir günışığı gibiydi. Yardımcısıyla birlikte hızlı bir savaşa başladılar. Yalın sözcükler, emirler: Kloroform, sonra sıkın, ardından tentürdiyot, gibi yarım ağızla tek tek söylenmiş, duygudan arınmış sözcükler. Geneviève, uçağındaki Bernis gibi güçlü bir savaş biliminin sırrına erdi. Yeneceklerdi.
"Nasıl bakabildin," diyordu Herlin. "Sen duygusuz bir annesin demek."
Bir sabah doktorun önünde, koltuğa yığılıp kaldı. Kendine geldiğinde, doktor ona sakin olmaktan, umudunu yitirmemekten söz etmedi, hiçbir acıma da göstermedi. Yalnızca gözlerinin içine bakıp, "Çok yoruluyorsunuz, bu doğru değil," dedi. "Sözümü dinlemelisiniz. Öğleden sonra çıkın dışarı. Tiyatroya gitmeyin, insanların aklı biraz kıttır, anlamazlar halinizden, ama ona benzer bir yerlere gidin." İçinden de şöyle düşünüyordu:
"Dünyada karşılaştığım duyguların en gerçeği bu."

Caddede karşısına beklemediği bir serinlik çıktı. Yolda yürürken içinde canlanan çocukluk anıları ona büyük bir dinginlik veriyordu. Ağaçlar, ovalar, basit şeyler... Çok sonraları, günün birinde bu çocuğu doğurmuştu. Anlaşılmaz bir şeydi, ancak bu daha da basitti. Öteki gerçeklerden daha güçlü olan bir gerçekti. Olup bitenlerin ve öbür canlıların arasında hep birlikte bu çocuğa hizmet etmişlerdi. Çocuk doğar doğmaz bir şeyler duymuştu, ancak o duyguyu anlatmak için sözcük bulamıyordu. Neler duymuştu? Nasıl söylemeli? Akıllı olduğunu. Kendinden emindi, her şeye bağlı büyük bir topluluğun parçası oldu-

ğunu duyumsamıştı. Akşama doğru pencerenin önüne taşıttırmıştı kendini. Ağaçlar canlıydı, yükseklere tırmanıyorlar, topraktan bir ilkyaz özünü emiyorlardı. Kendisi de bu ağaçların karşısında onlara eşitti. Hemen yanında duran çocuğu hafifçe soluk alıyordu. Bu cılız soluk dünyaya güç katıyor, can veriyordu.

Üç gündür ne karmaşa! En küçük bir hareket pencerenin açılması ya da kapanması ağır sonuçlara yol açabilirdi. Artık nasıl dayanacaklarını bilmiyorlardı. Şişelere, çarşaflara, çocuğa dokunuyorlar, bu hareketlerin nasıl sonuçlanacağını bilmeden. Bir kör dövüşü içinde.

Bir antikacı dükkânının önünden geçiyordu. Geneviève, salonun biblolarını düşünüyordu. Güneşin kapanlarıydı onlar, ışıklarını yakalarlardı. Işığı yansıtan, yüzeyi ışıl ışıl parlayan ne varsa hoşuna giderdi. Şu kristal, ses çıkarmadan gülümsüyordu. Geneviève durdu ve doyasıya baktı. Yıllanmış şaraplar da bunun gibi parlardı. Işık, sağlık, yaşama inancı, yorgun zihninde hepsi birbirine geçiyordu. Bitip tükenen o çocuğunun odasında da altın çivi gibi düşmüş bir ışık görmeye hasret kalmıştı.

IV

Herlin yükleniyordu: "Demek eğlenmeye, antikacıları gezemeye razı oldu. Seni ömür boyu bağışlamayacağım. Olamaz böyle bir şey! İnanamıyorum. Aklıma sığmıyor. - besbelli ki sözler arıyordu - Böylesi, bir anneye yakışmaz." İçinden bir sigara çekip aldığı kırmızı tabakasını sallayıp duruyordu. "Kendine olan saygına hakaret bu!" Bu cümleyi de işitti, Geneviève. "Sigarasını yakacak mı acaba?"

"Elbette." Kuşkusuz Herlin en ağır yargıyı sona saklamıştı. Yavaş yavaş dışavurarak konuştu: "Elbette, annesi gönlünü eğlendirirken çocuğu burada kan susuyor!"

Geneviève bembeyaz kesilmişti. Odadan çıkmak için doğruldu ancak Herlin onun yolunu kesti. "Gitme!" Bir hayvan gibi soluyordu. Tek başına saplandığı korkunun bedelini ödetecekti ona.

Geneviève:

"Beni kıracak, sonra da kendin üzüleceksin," dedi yalnızca.

İçi bomboş olan bir tulumun kofluğunu, olaylar karşısında çaresizliğini açığa vuran bu söz, Herlin'İ çileden çıkarmaya yetti. Atıp tutmaya başladı: "Evet, ne yapıp ettiyse boşa gitmiş, karısını hafif ve uçarı bir kadın olmaktan bir türlü vazgeçirememişti. Karısı onu uzun zaman aldatmıştı. Oysa, bütün varlığını Geneviève'e adamıştı. Bunlar bir şey değildi. Tek başına her şeye göğüs geriyordu. Hayatta o hep yalnızdı zaten..." Geneviève bıkkınlıkla başını çeviriyordu. Onu yine karşısına alarak tek tek konuştu:
"Ancak kadın suçlarının cezasını öder."
Geneviève, kaçmaya çalıştığı için en ağırını söyledi:
"Çocuk ölüyor. Bu işte Tanrı'nın parmağı var."
Öfkesi birdenbire kayboldu. Birisini öldürmüş gibiydi. Bu sözü söyledikten sonra kendisi de şaşırmıştı. Yüzü çarşaf gibi bembeyaz olan Geneviève bir adım attı. Herlin şu anda nasıl bir izlenim bıraktığını anlamıştı. Oysa soylu görünmek için bütün gücünü harcıyordu. Düzenlemek, silmek, kendine zorla güzel bir izlenim vermek arzusu bütün benliğini sarmıştı.
Bitkin bir sesle:
"Beni bağışla. Gitme... Çıldırmış gibiyim..."
Eli kapının tokmağında, Herlin'e yarısı dönmüş olarak duruyor, kımıldar kımıldamaz kaçacak bir hayvanı andırıyordu. Herlin kıpırdamadı.
"Buraya gel. Seninle konuşacaklarım var... Çok zor..."
Geneviève kıpırdamadan duruyordu. Neden korkuyordu? Neredeyse bu yersiz korkuya kızacaktı. Deli, kıyıcı, haksız olduğunu söylemek, ona hak vermek istiyordu ancak ilkin yaklaşması, güven vermesi, açılması gerekirdi. O zaman onun önünde başını eğecek, o da anlayacaktı. Ama Geneviève tokmağı çevirmişti bile...
Herlin elini uzatıp onu bileğinden yakaladı. Kadın ezici bakışlarla bakıyordu. Adam direndi. Şimdi ne yapıp edip ona egemen olmalı, gücünü göstermeli ve "Bak ellerimi açıyorum" demeliydi.
Narin kolunu ilkin yumuşakça sonra katı bir biçimde çekti. Geneviève vurmak için elini kaldırdı. O da elinden yakaladı. Şimdi canı yanıyordu. Acıttığını hissediyordu. Gözünün önüne, yabanıl bir kediyi yakalayan, onu zorla kendilerine alıştırmak ve okşamak için az kalsın boğan çocuk-

lar geliyordu. Zorla sevmek isterlerdi. Herlin derin derin soluk alıyordu. "Canını acıtıyorum. Her şey bitti artık." Bir iki saniye sonra delice bir isteğe kapıldı: Geneviève'i boğmak ve onunla birlikte, yüzünde yarattığı bu korkunç resmi ortadan kaldırmak.
En sonunda tuhaf bir boşluk ve çaresizlik içinde ellerini gevşetti. Geneviève ağır ağır geri çekiliyordu. Sanki korkulacak bir şey kalmamıştı. Sanki aralarına giren bir şey ona dokunmasını önlüyordu. Herlin ortadan silinmişti. Biraz durakladı, saçlarını düzeltti ve başı dik çıktı gitti.
Bernis akşam üzeri geldiğinde ona hiçbir şey söylemedi. Bunlar uluorta konuşulacak şeyler değildi. Ne var ki bazı çocukluk anılarını, çöllerde yaşamın nasıl olduğunu anlatmasını istedi. Avuntu isteyen küçük bir kızı teslim ediyordu ona. Küçük kızlar da ancak masallarla avutulurdu.
Başını Bernis'in omzuna yasladığında, Bernis, Geneviève de aynı sanı içindeydi. İnsanın okşadığı ele kendinden çok az şeyler kattığını bilmiyorlardı.

V

"Siz bu saatte, benim evimdesiniz, Geneviève... Yüzünüz ne kadar solmuş..."
Geneviève susuyor. Çalar saatin sesi sinir bozucudur. Lambanın ışığı sabahın alacakaranlığına karışıyor. Ürperti verici, tatsız bir karışım. Pencere mide bulandırır. Geneviève konuşmaya çabalar:
"Işık görünce geldim... Şimdiyse söyleyecek bir şey bulamıyorum."
"Evet Geneviève, görüyorsunuz... kitaplara bakıyordum."
Sarı, beyaz ve kırmızı lekeler halinde ciltlerce kitap. Onların, çiçeklerin yapraklarına benzediğini düşünüyor Geneviève. Bernis beklerken Geneviève kıpırdamıyor.
"Şu koltukta dalmış, düşünüyorum, Geneviève, şu kitabı bu kitabı açıp kapatıyordum. Sanki hepsini okumuş gibiydim."
Heyecanını saklamak için yaşlı tavırları takınır. Ardından en dingin sesiyle:
"Bana bir şey mi söyleyeceksiniz Geneviève?"
İçinden şöyle geçiriyor: "Bu aşkın tansığıdır."

Geneviève'in kafasında yalnız bir tek düşünce dolanıp duruyor. Bernis bunun farkında değil... Şaşkınlık içinde yüzüne bakıyor. Peşinden:
"Geldim," diyor ve elini alnına götürüyor.
Buğulanan camlardan odaya bir akvaryum ışığı yayılmakta. Geneviève lambanın solduğunu düşünüyor.
Sonra birdenbire haykırıyor:
"Jacques Jacques, n'olur götürün beni!"
Sapsarı kesiliyor Bernis. Onun kollarının arasına alıp bir çocuk gibi sallıyor.
Geneviève gözlerini kapar.
"Beni götürecek misiniz?"
Zaman, bu omuzun üzerinden acı vermeksizin geçer gider. Burada her şeyi silip atmak büyük bir zevktir. Geneviève, bırakır kendini. Akıntıda sürüklenir. Yaşamı akıp gidiyor gibidir. "Canım yanmadan," diye geçirir aklından. Düşündüğünü dışa vurur.
Bernis onun yüzünü okşar. Bir anı yerleşir Geneviève'in aklına. "Beş yıl, beş yıl, nasıl olabilir?" Yine düşünür: "O kadar çok vermiştim ki kendimi..."
"Jacques, Jacques, oğlumuz öldü..."
"Ne yapabilirim kaçtım evden. Kendime gelmeliyim. Henüz anlamış değilim. Ama acı duymuyorum. Ben duygusuz bir kadın mıyım? Ötekiler ağlıyorlar. Beni avutmak istiyorlar. Yufka yürekli olduklarından duygulanıyorlar. Ama ben... Anılarım kalmadı benim."
"Sana her şeyi anlatabilirim. Ölüm büyük bir karmaşa içinde bastırır. İğneler, pansumanlar, telgraflar. Birkaç uykusuz geceden sonra insan düş görür gibi olur sanki. İncelemeler sırasında kafasını bomboş bir duvara yaslar insan."
Kocamla tartışmalarım. Ne kâbustu onlar! Bugün, az önce... Beni bileğimden tuttu. Ama ben saatin daha gelmediğini biliyordum. Ardından özür diledi benden, fakat önemli değildi. "Tamam, bırak, bırak da oğlumun yanına gideyim."
Kapıya dayanmıştı. Yolumu kesiyordu. "Bağışla beni, ben sensiz yapamam," diyordu. "Tamam, bırak da geçeyim, bağışlıyorum seni." Ancak o, "Evet, sözlerinle, ama kalbinle değil..." Böyle sürüp gidiyordu. Deli olacaktım.

Her şey bitince, insan büyük acılar duymuyor. Tam tersine, şaşılası bir rahatlık, derin bir sessizlik. "Çocuk dinleniyor diye düşünüyordum. Bu kadar. Artık ne yapacağımı bilmiyordum. Tan ağarırken çok uzaklardaki bir yere varmışım gibi." Ulaştık, diye düşünüyordum, iğnelere, ilaçlara baktım. "Bunlar artık bir işe yaramaz.. Vardık." diyordum kendi kendime. Derken bayılmışım.
Ansızın şaşırıyor.
"Buraya gelmekle delilik etmişim."
Şafağın evin içinde ne büyük bir felaketi aydınlattığı sezinliyor: Buruşmuş, soğumuş çarşaflar, eşyaların üzerine atılmış havlular, devrilmiş bir sandalye. Geneviève'in eşyaların dağınıklığına karşı koyması gerekiyor hemen. Çabucak, bu koltuğu yerine çekip, vazoyu ve kitapları yerine koyması gerekmiyor. Yaşamını çevreleyen şeylerin tutumlarını yeniden gözden geçirmeli hemen.

VI

Başsağlığı dilemek için geldiler. Konuşurlarken duraklamalar oluyor. Susarak birbirine karışan anıları durulmaya bırakıyorlar. Paldır küldür hem de... Geneviève dik oturuyordu. Başkalarının, ağızlarına almamak için onun çevresinde dolandırdıkları ölüm sözcüğünü sakınmadan söyleyebiliyordu. Üstündeki etkilerini gözledikleri tümcelerin yankılarını duymalarını istemiyordu. Karşısında oturanlara ters ters bakıyordu. Ona bakmaya kalkışmalarını istemiyordu, ancak gözlerini yere indirdiğinde...
Ya ötekiler... Sahanlığa kadar rahatça yürüyüp, sahanlıktan salona telaş içinde birkaç adım atıp Geneviève'in kollarına yığılanlar... Onlara söylenecek söz yok. Tek bir söz bile edemeyecek onlara. Acısını dindirmeye çalışıyorlar. Göğüslerinde kaskatı bir çocuğu sıkıyorlar.
Kocası şu sırada evlerini satmaktan söz açıyor. "Bu anılar ne acı verici! İçimiz sızlıyor!" Yalan söylüyor, acı onun dostudur. Ancak gösterişi sevdiği için huzursuz görünmektedir. Bu akşam Brüksel'e gidecek. Arkasından Geneviève de gelecek. "Bilseniz evimiz ne kadar kalabalık."
Geçmişi tümüyle aydınlatılmıştır. Uzun sabırlar sonrasında oluşturduğu salonu. Oraya insanın, yani mobilyacının

değil de zamanın eliyle yerleştirdiği mobilyalar. Bu mobilyalar salonu değil yaşamını dolduruyor. Bu koltuğu şömineden, konsolu da duvardan uzaklaştırdığınız anda geçmişin dışına çıkar, yıkılıp yabancılaşır her Şey.
"Siz de mi gidiyorsunuz?" Sesinde bir umutsuzluk var.
Anlaşmaların hemen hemen hepsi bozulmuştur. Dünyanın bağlarını elinde tutan, çevrelerindeki dünyayı düzenleyen demek bu çocuktu.
Ne büyük bir yenilgiydi bu çocuğun ölümü, Geneviève için. Kendini salıveriyor:
"Yüreğim yanıyor..."
Bernis tatlılıkla konuşuyor: "Sizi buralardan götüreceğim. Anımsıyor musunuz? Bir gün döneceğimi söylemiştim. O gün gelecek..." Bernis onu kollarının arasına alır, Geneviève'in başı hafifçe arkaya doğru eğiktir. Gözleri ışıltılı yaşlarla doludur. Bernis'in kollarında gözyaşları döken küçük bir kız çocuğu vardır.

"Jum Burnu tarih...
Bernis, kardeşim, bugün posta günü. Uçak Cisneros'dan ayrıldı. Birazdan buraya gelecek, sana yazdığım bu birkaç yakınmayı alıp götürecek. Mektupların ve tutuklu prensesin üzerine çok kafa patlattım. Dün, denizin sonsuzlukla yıkadığı o çırılçıplak, bomboş kumsalda gezinirken bizim durumumuzun da farklı olmadığını düşündüm. Varolup olmadığımızı kesinlikle bilmiyorum. Güneş bazı akşamlar bir felaket havası içinde batarken İspanyol tabyasının ıslak parıltılı kumun üzerinde battığını görürsün. Ancak bu gizemli mavi ışıltının ve tabyanın özü aynı değildir: O mavilik senin dünyandır. Ne gerçek ne de somuttur. Ama Geneviève... Bırak da hayatını yaşasın...
Evet, biliyorum, şaşkınlık içinde, o bugünlerde. Ama yaşam içinde dramlara pek fazla rastlanmaz. Elden çıkaracak pek az dostluk, yakınlık ve sevgi vardır: Senin Herlin için söylediklerine karşın, bir erkek o kadar da çok önemli değildir. Sanıyorum... Yaşam başka şeyler üzerine kuruludur.
Bu yasalar, alışkanlıklar; uzlaşmalar, sen/n gerekliliğini duymadığın ve kaçtığın ne varsa... Onun çerçevesini çizen bunlardır. Varolması için insanın çevresindeki ger-

çekliklerin sürmesi gerekir. Fakat saçma ya da haksız olsun, bütün hepsi dilden başka bir şey değildir. Ve senin götürdüğün Geneviève, Geneviève'den ayrı kalacaktır.
Peki o zaman neye ihtiyacı olduğunu bilecek mi? Farkına bile varmadığı şu servet tutkusu. Para mülkü fethetmeyi sağlar, dıştaki çalkantıları ve yaşam içtedir ama servet: Her şeyi yaşatan odur. Yüzyıl boyunca bir evin duvarlarını, içindeki anıları besleyen görünmez bir yeraltı ırmağıdır ruh. Ve sen, içinde gözle görülmeyen ancak bir evi oluşturan binlerce eşyayı boşaltır gibi onun yaşamını boşaltacaksın.
Ne var ki senin için sevmenin doğmak olduğunu düşünüyorum. Yeni bir Geneviève getirdiğine inanacaksın. Aşk senin için, kimi zaman onda gördüğün gözlerin rengidir ve bir lamba gibi kolayca beslenecektir onlar. Bazı anlarda en basit sözlerin bile belli bir güçle yüklü oldukları ve sevgiyi beslemenin çok kolay olduğu doğrudur...
Yaşamak başka bir şeydir kuşkusuz."

VII

Geneviève o perdeye, bu koltuğa yavaşça dokununca bile bundan sıkıntı duyar; çünkü birden ortaya çıkan engeller olarak görür onları. Şimdiye kadar bu parmak okşamaları birer oyundu. Şimdiye kadar, tiyatroda olduğu gibi istendiği zaman bu dekoru kurmak ve ortadan kaldırmak vardı. Zevkli birisi olarak o, bu İran halısının ya da Jouy işlemesinin ne demek olduğunu hiç kendine sormamıştı. Bugüne kadar onlar içinin imgesini oluşturuyorlardı ve çok tatlıydı bu şimdiyse karşısına çıkıyorlardı.
"Bu bir şey değil," diye düşünüyordu Geneviève, "Benim olan bir yaşamda bir yabancıyım." Bir koltuğa gömülüyor ve gözlerini kapatıyordu. Bir trenin kompartımandaymış gibi. Geçirilen her saniye köyleri, ormanları, evleri geriye doğru fırlatıyordu. Oysa yatağında gözlerini açıp baktı mı bakırdan bir çember görürdü insan, hep aynı çember. Farkına varmadan başkalaşırdı insan. "Sekiz gün sonra gözlerimi açacağım ve yepyeni olacağım: O beni götürüyor."
"Evimiz hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Neden onu şimdiden uyandırmalı? Bakıyor. Neler hissettiğini söylemeyi bilemiyor: Bu dekorda süreklilik eksik. İşçiliği sağlam değil.
"Yaklaş Jacques, buradasın..."
Garsoniyer kaplamaları ve divanlar üzerinde geçen bu yarım gün. Duvarlar üzerindeki bu maroken kumaşlar. Hepsi de beş dakika içinde asılıp indirilebilir.
"Duvarları neden saklıyorsunuz Jacques, duvarların ve parmakların temasını neden azaltmak istiyorsunuz?"
Avucunun içiyle taşı okşamaktan, evin içinde en sağlam ve en kalıcı ne varsa okşamaktan hoşlanıyor. Sizi bir şilep gibi uzunca süre taşıyabilecek olanlar bunlardır.
Zenginliklerini gösteriyor: "Anılarım..." Anlıyor. Paris'te ruh gibi hayatlar yaşayan sömürge subaylarını tanıdı. Onlar bulvarlarda buluşur hâlâ yaşadıklarına şaşarlardı. Evleri aşağı yukarı bir Saygon ya da Marakeş evi kadardı. Orada kadınlardan, dostlardan ve terfilerden söz edilirdi: Ancak o örtüler, belki de duvarların derisi demek olan o örtüler ölüye benziyorlardı.
Parmağıyla ince bakırlara dokunuyordu:
"Biblolarımı sevmediniz mi?"
"Beni bağışlayın Jacques. Biraz..."
"Sıradan" olduklarını söylemeye cesaret edemiyordu. Ancak, yalnızca gerçek Cézanne tablolarını kopyalarından ayırmak ve sevmekten ileri gelen bu zevk sağlamlığı, ona bu biblolar gizliden gizliye horgördürüyordu. İçinden gelen bir eliaçıklıkla her şeyi feda etmeye hazırdı. "Alçıyla sıvalı bir hücre içinde yaşamaya katlanabilirim," diyordu. Ama burada kişiliğinden bir şeyler kopuyor gibiydi. Alçalan, lekelenen iyi aile kızının inceliği olamazdı bu; gariptir ama, açıksözlülüğün ta kendisiydi sanki bu. Bernis, onun bu sıkıntısını sezinledi ama anlamamıştı.
"Geneviève, size alıştığınız rahatlığı sağlayacak kadar..."
"Ne diyorsunuz Jacques? Ne sandınız, deli misiniz? Ben böyle şeylere bakmam, onun kolları arasına sokuluyordu yalnızca sizin bu halılarınız yerine iyi cilalanmış bir parkeyi yeğ tutarım. Hepsini yoluna koyarım bunların."
Sonra sustu, biliyordu ki dilediği çıplaklık daha büyük bir lükstü, yüzlerindeki bu maskelerden daha fazla şeyler istiyordu o. Çocukluğunda oyun oynadığı bu hol, parlayan

bu ceviz parkeler, yüzyıllara dayanıklı sağlam ağaçtan yapılmış bu som masalar...
Üstüne tuhaf bir hüzün çökmüştü. Servetten ve servetin sağladığı olanaklardan yoksun kalmak ilgilendirmiyordu onu. Kendi ailesi içinde Jacques kadar bile bolluk ve lüks görmemişti. Ama şimdi belli ki yeni yaşamı ona bunu, gerçekte gereksiz ve lüks saydığı bu zenginliği bağışlayacaktı.
Bu türde bir zenginliği canı çekmiyordu. Yaşamından güven ve süreklilik duygusu siliniyordu. "Bir zamanlar eşyalar benden daha uzun ömürlüydü. Onlar beni karşılar, bana yoldaşlık eder, günün birinde bana bekçilik edeceklerinden de emin olabilirdim; oysa bundan böyle ben eşyalardan daha ömürlü olacağım," diyordu.
Düşünüyordu hâlâ: "Köye gittiğimde..." Sık ıhlamur ağaçları arasında o evi görüyordu yine. Yüzeye uğrayan bundan daha durgun bir şey yoktu görünürde: Toprağın içinde devam eden geniş taşlı bu peron.
Orada... Kışı düşlüyor. Ormanda ne kadar kuru odun varsa hepsini koparıp ağaçları bütün çizgileriyle ortaya seren kışı. Dünyanın iskeleti bile görünür, orada.
Geneviève geçerken köpeklere ıslık çalıyor. Adımlarının her biri yaprakları çatırdatıyor; ancak kışın bu ayıklamasından, bu toplu yolmadan sonra biliyor iki yaz gelip bu dokuyu gene dokuyacak, dalları uzatacak, tomurcukları patlatacak, su gibi derinlere ulaşan bu canlı tonozları yenileyecek.
Orada oğlu bütünüyle kaybolmadı. Kilere, yarı olmuş ayvaların altını çevirmeye indiğinde oğlu ondan kaçardı; ancak onca koşmaktan ve çılgınlıktan sonra uyumak gerekmez miydi küçüğüm?
Orada ölülerin işaretiyle karşılaşıyor ve korkmuyor bunda. Her biri evin sessizliklerine kendi sessizliklerini ekliyor. Gözler kitaptan kalkar, soluk tutulur, az önce yitip giden çağrının tadına varılır.
Kayboldular mı? Değişken varlıklar içinde bunlar uzun ömürlü oldukları zaman, onlar uzun yüzlerinin son görünümünde, içlerinden hiçbirinin yalanlayamayacağı kadar gerçektirler.

"Şimdi ben bu adamı izleyeceğim, acı çekeceğim ve kuşku duyacağım ondan." Çünkü, yalnızca payları tükenmiş olanlarda çözebildi o, bu sevecenlik ve azarlamanın insancıl karmaşıklığını.
Gözlerini açıyor: Bernis düş kurmada.
"Jacques, beni koruman gerek, buradan yoksul gideceğim, çok yoksul."
Dakar'daki bu evde, Buenos Aires'teki bu kalabalıkta hayatta kalacak. Bernis yeterince güçlü olmazsa, bir kitabın eğlencesinden en azından daha gerçek ve hiç de gerekli olmayan eğlencelerin bulunduğu bir dünyada yaşayacak.
Ama Bernis ona doğru eğiliyor ve tatlılıkla konuşuyor onunla. Kendinden gelen bir imgede, Tanrı kaynaklı bu sevecenlikle Geneviève kendini inandırmaya zorluyor. Aşkın imgesini sevmek istiyor: Onu savunmak için elinde bu imgeden başka bir şeyi yok...
Bu akşam, bu zayıf omuzları, bu zayıf sığınağı kösnü içinde bulacak ve ölmek için başını bir hayvan gibi içine sokacak.

VIII

"Nereye götürüyorsunuz beni? Niçin oraya götürüyorsunuz beni?"
"Bu otel hoşunuza gitmedi mi Geneviève? Gidelim mi istiyorsunuz?"
"Evet, gitsek iyi olacak..." dedi ürkek bir sesle.
Farlar az aydınlatıyordu. Bir çukura dalar gibi yavaşça dalıyorlardı gecenin içine. Bernis arada bir yan tarafa göz atıyordu: Geneviève'in yüzü bembeyazdı.
"Üşüdünüz mü?"
"Biraz ama önemi yok. Kürkümü almayı unutmuşum."
Ne patavatsız bir kızdı o. Gülümsedi. Yağmur yağıyordu.
"Pislik!" diye söylendi Jacques. Fakat yeryüzündeki cennetin kıyılarının böyle olduğunu düşünüyordu hâlâ.
Sens yakınlarında bir bujiyi değiştirmek gerekti. El fenerini unutmuştu: İşte bir unutma daha. Yağmurun altında tutmayan bir anahtarla uğraştı durdu. "Trene binmeliydik." Saplantılı olarak bunu yineleyip duruyordu. Özgürlüğün verdiği bir imge yüzünden arabayla gitmeyi yeğle-

mişti: Güzel özgürlük! Kaçışlarından beri budalalıklar yakasını bırakmamıştı. Ve bütün o unutkanlıklar!
"Yapabiliyor musunuz?"
Geneviève yanına geldi. Kendini birdenbire tutsak hissetmeye başladı: Bir ağaç, iki nöbetçi ağaç ve yol bakım kulübelerini andıran bu araba. Tanrım, ne garip düşünce! O acaba hep bunun içinde mi yaşayacaktı?
Onarım sona ermişti. Bernis elini tuttu:
"Ateşiniz var sizin." Gülümsedi...
"Evet... Biraz yorgunum, uyumayı çok isterdim."
"Ama niçin yağmurun altında arabadan indiniz?"
Motordan sürekli olarak tıkırdamalar ve patlamalar geliyordu.
"Jacques, küçüğüm, geliyor muyuz? Ateşler içinde gözleri yarı açık uyuyordu. Geliyor muyuz?"
"Elbette sevgilim, az sonra Sens'tayız."
İçini çekti. Bu yaptığı gücünün ötesinde bir şeydi. Her şey soluyan bu motor yüzündendi. Her ağacı kendine çekmek o kadar zordu ki. Her birini. Birini, sonra ötekini. Hep yeniden başlıyordu.
"Olanaksız," diye düşünüyordu Bernis, "daha duraklamak gerekecek." Arızayı dehşetle karşılıyordu. Manzaranın durmasından korkuyordu. Bu durgunluk tohum halindeki bazı düşünceleri açığa çıkarıyordu. Günışığına çıkan birtakım güçlerden kaygı duyuyordu.
"Geneviève, canım, sakın düşünmeyin bu geceyi... Düşünün ki birazdan... Birazdan İspanya'dayız. İspanya'yı sever misiniz?"
Uzaktan ince bir ses onu yanıtladı: "Evet, Jacques, mutlu olurum; ama... haydutlardan korkuyorum." Jacques onun hafifçe gülümsediğini gördü. Bu cümle Bernis'i kötü yapmıştı. Bu cümle şundan başka bir şey demek istemiyordu: İspanya yolculuğu bir peri masalı... İnançsızca. İnançsız bir ordu gibi. İnançsız bir ordu zaferler kazanamazdı.
"Geneviève, bu gece, işte bu gece birbirimize olan güveni sarsıyor..." Ansızın gecenin iyileşmeyen bir hastalığa benzediğini fark etti. Bu hastalığın tadı ağzındaydı. Şafak umudu olmayan gecelerden biriydi bu. Dövüşüyor, kendiyle mücadele ediyordu: "Yalnızca yağmur yağmasaydı, şafak bir iyileşme olurdu... Ama yalnızca..." İkisinde de

hasta olan bir şey vardı, ama o bunu bilmiyordu. Toprağın çürüdüğünü ve hasta olanın gece olduğunu sanıyordu. "Gün ağarınca soluk alacağım," ya da "İlk yaz gelince genç olacağım," diyen mahkumlar gibi, şafağı diliyordu.
"Geneviève, oradaki evimizi düşünün..." Bunu asla söylememesi gerektiğini fark etti az sonra. Hiçbir şey Geneviève böyle bir düşü kurduramazdı. "Evet evimiz..." Sözcüğün tınısını vermeye çalışıyordu. Sıcaklığı kayıp gidiyor tadı kayıplara karışıyordu. Tanımadığı birçok düşünceye boyun eğmişti. Bu düşünceler onu korkutuyor ve sözlere biçimlerini veriyordu.
Sens'ta bulunan otelleri bilmediği için rehbere bakmak üzere, bir sokak lambasının altında mola verdi. Neredeyse tükenmiş bir gaz ışığı gölgeleri oynatıyor solgun duvarda yazısı akmış bir tabelayı aydınlatıyordu: "Bisikletçi..." Şimdiye kadar okuduğu en hüzünlü ve en sıradan sözcüklerden biriydi bu. Sıradan bir yaşamın simgesiydi. Oradaki yaşamı içindeki birçok şeyin ortalama olduğunu anladı, ancak bunu şimdiye kadar hiç fark etmemişti.
"Ateş versene babalık..." Uzun boylu üç delikanlı dalga geçerek onlara bakıyordu. "Şu Amerikalılar yollarını arıyorlar herhalde..." Ardından Geneviève! süzdüler:
"Gidin başımdan!" diye homurdandı Bernis.
"Pilicin de kıyakmış hani. Ah, bizim yirmi dokuz numaradakini bir görsen!.."
Geneviève, Jacques'a doğru ürkekçe eğildi.
"Ne diyorlar? Rica ederim, gidelim artık."
"Ama Geneviève."
Kendini tutarak sustu. Bir otel bulması gerekiyordu. Bu sarhoş adamlar... Ne önemi vardı onların? Sonra Geneviève'in ateşi olduğu, acı çektiği aklına geldi. Onu bu karşılaşmadan kurtarmak zorunda kalacaktı. Hastalıklı bir diretmeyle, onu bu pis işlere bulaştırdığı için kendinden yakınıp duruyordu. O...
Globe Oteli kapalıydı. Bu küçük otellerin tümü de geceleri tuhafiyeci dükkânlarını andırırdı. Yere sürtünerek ilerleyen adımlar gelesiye kadar kapıyı uzunca bir süre çaldı. Gece bekçisi kapıyı araladı:
"Doluyuz."

"Rica ederim, karım çok hasta!" diye ısrar etti Bernis. Kapı yüzüne kapatılmıştı. Adımlar koridorda uzaklaşıyordu.
İşler ters gitmeye başlamıştı, yine.
"Ne karşılık verdi?" diye sordu Geneviève, "niçin karşılık bile vermedi?"
Bernis az kalsın Vendôme Alanı'nda olmadıklarını, küçük otellerin dolunca uykuya daldıklarını söyleyecekti. Bundan daha olağan ne olabilirdi? Söz etmeden oturdu. Yüzü terden parlıyordu. Arabayı çalıştırmıyor, parlayan kaldırıma gözlerini dikiyordu. Yağmur boynundan içeri akıyordu. Bütün dünyanın durgunluğunu bozmak zorundaymış gibiydi. Yine o saçma düşünce: Gün ağardığında...
Gerçekten de o dakikada bir insanın konuşması gerekiyordu. Geneviève bunu yapmaya çalıştı: "Bütün bunların hiçbir önemi yok canım. Mutluluğumuz için daha çok çalışmamız gerek." Bernis onu süzdü: "Evet, çok alçakgönüllüsünüz." Heyecanlanmıştı. Ona sarılmayı istedi: Ama bu yağmur, bu yorgunluk, bu rahatsızlık... Yine de elini avucuna aldı, ateşinin yükseldiğini fark etti. Geçen her dakika bu deriyi kemiriyordu. Bazı imgelerle rahatlıyordu: "Ona sıcak bir şarap içirdim mi hiçbir şeyi kalmaz. Yakıcı bir şarap. Örtüler örterim üzerine. Bu zor yolculuğu sonradan anımsayınca kendimize çok güleceğiz." Büyük bir mutluluk izlenimi kapladı içini. Ancak gerçek yaşam bu hayaller gibi değildi kesinlikle. İki otel ses bile çıkarmadı. Düşlerini yeni baştan canlandırmak zorunda kalıyordu. Ama onlar her keresinde gerçekliklerini biraz daha yitiriyorlardı. Taşıdıklar! canlandırma gücü yitip gidiyordu.
Geneviève susmuştu. Bernis bundan böyle ağzını açıp bir şey söylemeyeceğini biliyordu. Saatlerce, günlerce böyle gidebilirdi. Geneviève yakınmayacak, artık bir söz bile söylemeyecekti. Kolunu incitse bile ses çıkarmayacaktı.
"Sayıklıyorum... Düş görüyorum."
"Geneviève, sevgilim iyi değil misin?"
"Hayır, geçti, daha iyiyim şimdi"
Birçok şeyden umudunu kesmişti. Vazgeçmişti. Kimin için. Bernis için. Bernis'in ona veremediği şeylerden. Bu iyilik... Kırılan bir zemberekti. Boyun eğmişti artık. Bundan böyle giderek daha iyi olacaktı" Mutluluktan vazgeçe-

cekti. Büsbütün iyi olduğu zaman da... "Peki, sersemin biriyim: Düş kuruyorum hâlâ."
Umut ve İngiltere Otelleri! Gezici pazarlamacılar için özel tarife. "Koluma tutunun Geneviève... Evet bir oda. Bayan çok hasta. Çabuk sıcak şarap getirin bize! Kaynar olsun!" Gezici pazarlamacılar için özel tarife! Bu tümce niçin bu denli acıklı? "Koltuğa otursanız daha rahat edersiniz." Şu sıcak şarap da nerede kaldı? Gezici pazarlamacılar için özel tarife!
Yaşlı hizmetçi çevrelerinde dört dönüyordu. "İşte hanımefendi, zavallı küçük hanım! Beti benzi atmış, titriyor. Bir sıcak su torbası hazırlayayım. 14 numara... Güzel, büyük bir odadır. Beyefendi fişi dolduracak mı?" Bernis, parmakları arasındaki kirli kalemle, soyadlarının tutmadığının ayırdına vardı. Geneviève! uşakların özenine bırakamazdı. "Hep benim yüzümden. Ne büyük zevksizlik!" diye düşündü. Geneviève hep olduğu gibi imdadına yetişti:
"Sevgili, diyecekler. Hoş değil mi?"
Paris'teki utanca onları ilgilendirmiyordu. Birçok tedirgin yüz... Şimdi zor bir durum başlıyordu. Düşünceleri çakışır kaygısıyla bu konuya girmekten sakınıyorlardı.
Derken Bernis, o zamana kadar pek önemli bir şey olmadığını fark etti. Hafif arıza yapan bir motor, biraz yağmur, otel aramakla geçen on dakika, hepsi bu. Onlara aşılmaz gibi gelen güçlükler aslında kendilerinden ileri geliyordu. Geneviève kendisiyle savaşım içindeydi. Kendinden kopup giden benliğine o denli bağlıydı ki, daha şimdiden içi kıyılıyordu.
Ellerini ellerinin içine aldı. Ancak sözlerinin yararsızlığını anladı.
Geneviève uyuyordu. Oysa aşkı düşünmüyordu. Ancak garip düşler kuruyordu. Anılar. Lambanın alevi. Lambayı çabucak doldurmalı. Ancak alevini sert rüzgârdan da korumak gerek.
Nedir bu kopmuştuk? Bu her şeyden vazgeçme? Keşke mala mülke susamış olsaydı! Bir şeyler isteyip verilmediğinde içerlese ve oturup ağlasa! O zaman Bernis, yoksulluğunun içinden birçok şey verebilirdi ona. Ancak şimdi açlık nedir bilmeyen bir çocuğun önünde diz çökmüş kendi yoksulluğu yüzünden dövünüyordu.

IX

"Hayır. Hiçbir şey... Beni bırak... Ah! Öyle mi?"
Bernis ayakta. Düşünde, tavırları bir yedekçinin tavırları kadar ağırdı. Sizi kendi içinizden gün yüzüne çekip çıkaran bir havarinin tavırları gibi tıpkı attığı her adım, bir dansçının adımları gibi anlam doluydu. "Ah sevgilim!"
Yukarı aşağı yürüyordu; gülünçtü.
Bu pencere şafakla kirletilmişti. Bu gece koyu mavi renkteydi. Lambanın ışığında bir safir derinliğine ulaşıyordu. Bu gece yıldızlara kadar açılıyordu. Düşünürdü insan. Düş kurardı. Bir geminin pruvasındaydı.
Dizlerini altına alıyor, kötü pişirilmiş yumuşak bir ekmek kabuğu gibi hissediyor kendini. Yüreği çok hızlı atıyor ve yakıyor canını. Vagonlarda da aynı şey olur. Dingillerin gürültüsü hızı belirler. Yürek gibi atar dingiller. Manzara akıp giderken, alın cama dayanır. Yoğun kitleler uzaklara doğru kaçtıkça kaçar ve sonunda ufka kavuşurlar. Hoş bir sığınak içinde, ölüm gibi huzura varırlar.
Erkeğine bağırmak isterdi: "Gel al beni!" Sevginin kolları sizi şimdiyle, geçmişle ve gelecekle kucaklar, sevginin kolları birleştirir sizi...
"Hayır, beni bırak."
Kadın ayağa kalkar.

X

"Bu karar," diye düşünüyordu Bernis, "bu karar bizim ötemizde alındı." Tek sözcük bile konuşmadan her şey hallolmuştu. Öyle görünüyordu ki bu dönüş ta başından biliniyordu. Bu hasta haliyle daha fazla onu izlemesi olanaksızdı Genevieve'in. Daha sonra anlayacaklardı. Ayrılıklarının üzerinden çok geçmemişti; Herlin uzaktaydı, öyleyse işler yoluna girerdi. Bernis, her şeyin bu denli kolay görünmesine şaşıyordu. Gerçekte bunun böyle olmadığını biliyordu. Çaba harcamadan hareket edenler onlardı.
Bernis'in kendine güveni kalmamıştı. Gene düşlere kapılmıştı. Ancak düşlerin derinliği neydi ki? Bu sabah uyanınca alçak, donuk renkli tavana bakarken "Onun evi bir ge-

miydi," diye düşünmüştü. "Kuşaklan bir kıyıdan ötekine, geçiriyordu. Yolculuğun ne burada ne de bir başka yerde anlamı yoktu, ancak kamarasını, biletini ve sarı deriden valizlerini almış olmaktan ötürü öyle bir güvence duyulurdu ki. Gemiye binmiş olmaktan..."
Henüz bilmiyordu, önüne çıkan bir yokuştan indiği için yoksa gelecek zaman kendiliğinden, çabasınca geldiği için mi bunca acı çekiyordu. İnsan kendini koyverdi mi acı duymazdı. Üzüntüye bile bıraksa acı duymazdı. Gelecekte acı duyacaktı. Kimi düşleri gözünde canlandırıp onları karşılaştırdıktan sonra. Rollerinin ikinci bölümünü böylesine kolayca oynamaları, bu olayların çok önceden içlerinde yer etmesindendi. Dünden hiç de daha iyi olmayan bir motoru çalıştırırken, bunlar aklındaydı. Sonuna varılacaktı. Sonuna kadar yokuş aşağı gidilecekti. Hep bu yokuş imgesi vardı.
Fontainebleau'ya doğru, Geneviève susamıştı. Manzaranın her ayrıntısını tanıyorlardı. Bernis sakince yerine yerleşiyordu. Geneviève! sakinleştiriyordu. Gündüze çıkan gerekli bir yoldu bu.
O ucuz meyhanede onlara süt ikram ettiler. Aceleye gerek yoktu. Geneviève sütünü küçük yudumlarla içiyordu. Niye acele etsinlerdi? Başlarından geçen her şey gerektiği gibi oluyordu. Hep o gereklilik imgesi.
Geneviève hoştu. Bernis'e çok şeyler borçlu olduğunu biliyordu. Birbirlerine karşı eskisine göre daha özgürce davranıyorlardı. Geneviève gülümsüyor, kapının önünde yem arayan bir kuşu işaret ediyordu. Yüzü ona sanki yeni gibi gelmişti, daha önce nerede görmüştü bu yüzü?
Yolcularda. Yaşamın birkaç saniye içinde yaşamınızdan söküp alacağı yolcularda. Rıhtımlarda. Bu yüz gülümseyebilir şimdiden ve bilinmeyen coşkular içinde yaşayabilir.
Bernis gözlerini yeniden kaldırdı. Profilden başı eğik görünen Geneviève, düşe dalmıştı. Başını azıcık çevirse gözden yitirecekti onu.
Kuşkusuz Geneviève onu hep seviyordu, ne var ki küçük bir kıza çok soru sormamak gerekirdi. Ne, "Size özgürlüğünüzü geri veriyorum," diyebilir, ne de böylesi saçma bir başka cümle kurabilirdi, ancak Bernis, gerekeni yaparak geleceğinden söz etti. Bernis'in başını soktuğu yaşam için-

de Geneviève bir tutsak değildi. Kadın ona teşekkür etmek için küçük ellerini kolunun üzerine koydu: "Siz benim... Siz benim tek aşkınısınız." Bu doğruydu ancak Bernis bu sözcüklerden, birbirleri için yaratılmamış olduklarını anladı.
Hoş ve inatçıydı Geneviève. Katı, insafsız, hatta kırıcı sayılırdı ama o bunun farkında değildi. Belirsiz olan birkaç şeyi ne pahasına olursa olsun savunmaya hazırdı. Sakin ve hoştu.
O Herlin için de yaratılmamıştı. Bernis biliyordu bunu. Yeniden başlayacağını söylediği yaşam ona kötülüklerden başka bir şey getirmemişti. O halde niçin yaratılmıştı? Bundan üzüntü duymuyor gibiydi.
Yeniden yola koyuldular. Bernis başını biraz sola çeviriyordu. O da acı çekmemeyi başarıyordu; ancak içinde, gözyaşlarının nedeni belli olmayan bir hayvan vardı.
Paris'te patırtı çıkmadı; çok şey karıştırdıkları söylenemezdi.

XI

Neye yarar? Kent onun çevresinde yararsız bir telaş yaratıyordu. Bu kargaşadan artık hiçbir şey çıkaramayacağını iyi biliyordu. Yayaların yabancı kalabalığına karşı yavaş yavaş yürüyordu. Şöyle düşünüyordu: "Sanki burada değilmişim gibi." Birazdan gitmeliydi: Böylesi iyi olacaktı. Kendini sağlam bağlarla bağlayacak bir gerçekliğe sil baştan gireceğini iyi biliyordu. İyi biliyordu ki gündelik yaşamda bir olay içinde atılmış en küçük bir adım bile önem taşır ve duygusal bir felaket biraz anlamını yitirirdi. Alanda yapılan şakalar bile tatlarını koruyacaktı. Tuhaftı, ancak kesindi bu. Fakat o kendisiyle ilgilenmiyordu.
Notre-Dame'ın yanından geçerken içeri girdi ve kalabalığın yoğunluğu şaşırttı onu, kendini bir direğin arkasına attı. Buraya niye gelmişti? Bilmiyordu. Dakikalar insanı bir yere alıp götürür diye gelmişti. Dışarıda akıp giden zaman hiçbir yere ulaşmıyordu. İşte: "Dışarıda dakikalar insanı hiçbir şeye götürmez." Aynı zamanda kendini tanıma gereğini duyuyordu ve düşüncenin herhangi bir disip-

linine açılır gibi kendini inanca sunuyordu. Şöyle diyordu kendine: "Beni açıklayan bir formül bulabilirsem eğer, beni toparlayan, benim için en doğru o olacak." Ardından bıkkınlık içinde ekliyordu: "Ne var ki inanmazdım ona."
Ve birden, bir gemi yolculuğu söz konusuymuş ve yaşamı boyunca sanki hep böyle kaçmayı denemiş gibi geldi ona. Ve inanç yayıcının söze başlaması onu bir hareket sinyali kadar tedirgin etti.
İnanç yayıcı, "Göklerin krallığı, göklerin krallığı..." diye söze başladı.
Ellerini kürsünün geniş pervazına dayadı, kalabalığın üzerine eğildi. Her şeyi emen, üst üste yığılmış bir kalabalıktı bu. Besleniyordu. Gözlerinin önüne olağanüstü bir açıklıkla imgeler üşüşüyordu. Balık avlanma sepetindeki balıkları düşünüyordu, sonra hiç ilgisi olmadan ekledi:
"Ne zaman ki Galile balıkçısı..."
Bir sürü bulanık anı uyandıran ve bunları sürdüren sözler kullanıyordu yalnızca. Kalabalığın üzerine gittikçe daha çok abanıyor, hızını, bir koşucunun gittikçe genişleyen adım aralığı kadar artırıyormuş gibi geliyordu ona. "Bilseydiniz... Bilseydiniz ki aşk ne kadar..." Durdu, biraz soluyordu: Konuşamayacak kadar çok duygulanmıştı. En anlamsız, en aşınmış sözcüklerin bile gözüne anlam yüklü göründüğünü ve hangisinin yerinde, hangisinin yersiz olduğunu ayıramadığını anladı, mumların ışığı altında, yüzü balmumu gibiydi. Elleri dayalı, alnı yukarı kalkık, dimdik doğruldu. Gevşeyince, halk da deniz gibi biraz dalgalandı.
Sonra sözcükler ağzına geldi, konuştu. Şaşırtıcı bir güvenle konuşuyordu. Gücünün farkında olan bir hamal gibi neşeliydi. Cümlesini bitirirken, düşünceler kendi dışında biçimlendirilip eline verilen bir yük gibi aklına geliveriyordu ve daha başlamadan, içinden belli belirsiz imgelerin yükseldiğini, bunları nereye yerleştireceğini, bu kalabalığı hangi sözlerin heyecanlandıracağını hissediyordu.
Bernis şimdi son bölümü dinliyordu:

"Her türlü yaşamın kaynağım ben. İçinize giren, sizi canlandıran ve geri çekilen denizim. İçinize giren, sizi

parçalayan, sonra da geri çekilen kötülüğüm ben. İçinize giren ve orada sonsuza dek kalan sevgiyim.
Ama siz bana Marsion'la ve Dördüncü İncil'le karşı koyuyorsunuz. Sonradan eklenen parçalardan söz ediyorsunuz. Benim karşıma o zavallı insan mantığınızı çıkarıyorsunuz, ben onu aşıp sizi ondan kurtarıyorum!
Ey tutuklular; beni anlayın! Sizi biliminizden, formüllerinizden, yasalarınızdan, bu akıl köleliğinden, üstünüze kaderden daha ağır basan gerekircilikten kurtarıyorum. Zırhtaki bir kusurum ben. Tutukevindeki çatı penceresiyim ben. Hesaptaki yanlışım ben: Yaşamın ta kendisiyim ben.
Ey laboratuvar kuşakları, yıldızın ilerleyişini hesapladınız ama onu bilmiyorsunuz artık. Kitabınızda bir işarettir o ama ışık değildir artık. Küçük bir çocuktan daha az şey biliyorsunuz. İnsan sevgisini yöneten kuralları bile buldunuz ama bu sevgi bile işaretlerinize sığmıyor. Bir genç kız kadar bile bilmiyorsunuz! Öyleyse, bana gelin. Işığın o tadını, sevginin o ışığını geri vereyim size. Köleleştirmiyor, kurtarıyorum sizi. Bir meyvenin düşüşünü hesaplayan, sizi bu tutsaklığa hapseden adamdan kurtarırım sizi. Benim evim tek çıkış yoludur, onun dışında ne olursunuz sonra?
Benim evimin dışında ne olacaksınız zaman akışının tam anlamını bulduğu bu geminin dışında? Denizin geminin ön tarafına vuruşu kadar gerekli bir akıştır bu. Ses çıkarmayan ve adaları taşıyan bir denizin akışı. Denizin akışı.
Hiçbir sonuca varmayan eylemden acı çeken sizler, bana geliniz.
Düşünerek ancak yasalara ulaşıp acı çeken sizler, bana geliniz."
Kollarını açtı.

"Çünkü ben kucak açanım: Dünyanın günahını yüklendim. Onun kötülüğünü yüklendim. Yavrularını yitiren hayvanların acılarına benzer acılarınızı ve çaresiz dertlerinizi yüklendim ve siz de bunlardan kurtuldunuz. Ama bugünkü halkım, senin derdin daha kötü, daha çaresiz

bir yoksulluktur ama yine de onu da ötekiler gibi yükleneceğim. Akim en ağır zincirlerini taşıyacağım. Dünyanın yükünü taşıyan benim."

Adam, Bernis'e umutsuz göründü; çünkü bir vahiy elde etmek için bağıramıyordu. Çünkü bir Vahiy'i halka açıklamıyor. Çünkü kendi kendine yanıt veriyordu.
"Oynayan çocuklar olacaksınız siz.
Bana geliniz, sizi tüketen günlük çabalara bir anlam vereceğim, yüreğinize bir yapı kuracağını, insanca bir şey yaratacağım onlardan."
Halkın arasına söz girer. Bernis artık sözü duymaz ama sözün içinde yinelenen motife benzer bir şey duyar:
"...İnsanca bir şey yaratacağım."
Bernis endişelenir.
"Bugünkü kuru, acımasız ve umutsuz sevgilerinizden, insanca bir şey yaratacağım.
Şehvete koşmanızdan, üzgün dönüşünüzden, bana gelirseniz, insanca bir şey yaratacağım..."
Bernis sıkıntılarının arttığını hissediyordu.
"...Çünkü insana hayran olan benim..."
Bernis perişandır.
"İnsana, insanlığını ancak ben geri veririm."
Papaz sustu. Tükenmiş bir halde mihraba doğru döndü. Az önce yücelttiği Tanrı'ya tapındı. Sanki her şeyi vermiş, bedeninin bitkinliği bir armağanmış gibi kendini alçalmış hissetti. Farkında olmadan kendisini İsa'yla özdeşleştirmişti. Yüzü mihraba dönük olarak, korkunç bir ağırlıkla söze yeniden başladı:
"Baba, ben onlara inandım, bu yüzden de canımı verdim..."
Sonra halkın üzerine son kez eğilerek:
"Çünkü onları seviyorum..." dedi ve titredi.
Sessizlik, Bernis'e olağanüstü göründü.
"Baba'nın adına..."
Bernis, "Ne umutsuzluk!" İnanç akdi nerede? İnanç akdinden söz edildiğini duymadım, yalnızca umutsuz bir çığlık duydum," diye düşünüyordu.
Bernis çıktı. Elektrik lambaları az sonra yanacak. Bernis, Seine Irmağı kıyılarında yürüyordu. Ağaçlar kımıldamı-

yordu; karmakarışık dalları alacakaranlığın öksesine yakalanmıştı. Bernis yürüyordu. Gündüzün ara vermesinden kaynaklanan, insanın bir sorunu çözdüğü zaman duyduğu bir huzur yerleşmişti içine.
Ama bu alacak karanlık... Eskiden imparatorlukların çöküşünde, yenilgi akşamlarında, cılız aşkların son sahnesinde kullanılmış olan, yarın da başka komedilerde kullanılacak olan bir tiyatro dekorudur bu. Rahat bir akşamsa, yaşam sürünüp gidiyorsa, dekor perdesi kuşku uyandırır. Çünkü hangi oyunun oynandığı bilinmez. Ah, onu bu kadar insanca bir kuşkudan kurtaracak bir şeyler olsa keşke!..
Elektrik lambaları hep birden parladı.

XII

Taksiler. Otobüsler. Anlatılmaz bir telaş; burada insanın kendini yitirmesi ne iyi olur Bernis, değil mi? Ağırkanlı biri asfalta çakılmış duruyor. "Hey, kımıldansana!" Yaşamda bir kez rastlanan kadınlar: Tek şans. Orada, çiğ ışıklarıyla Montmartre. İnsana asılan kızlar çoktan gelmiş. "Tanrım! Haydi bakalım!.." Orada başka kadınlar. Güzel olmayan kadınlara bile değerli bir ten bağışlayan, mücevher kutusuna benzer Hispanos marka arabalar. Karınların üstünde beş yüzlük inciler, ya o yüzükler! Lüks hamurundan bir ten. Endişeli bir kız daha: "Beni bıraksana! Seni tanıyorum simsar, defol! Bırakın da geçeyim, yaşamak istiyorum ben de!"

Önünde bir kadın gece yemeğini yiyordu, gece giysisi çıplak sırtında üçgen biçiminde açıktı. Bernis yalnızca bu enseyi, bu omuzları, hızlı ürpertilerin gezindiği bu kör sırtı görüyordu. Her zaman yeniden oluşan, yakalanamayan bu madde. Kadın bir sigara içtiği ve çenesini avucuna dayayıp başını eğdiği için ıssız bir alandan başka bir şey göremedi artık.
"Bir duvar," diye düşünüyordu.
Dansözler oynamaya başladı. Dansözlerin adımları esnekti ve balenin ruhu onlara bir ruh katıyordu. Bernis, onları dengede tutan bu uyumu seviyordu. Her an bozulacak gibi

olan dengelerini, hep şaşırtıcı bir güvenle yeniden buluyorlardı. Yerleşmek üzere olan izlenimi hep bozmaları ve durmanın, ölümün eşiğine varıp da yeniden hareket etmeleri, duyuları canlandırıyordu. Cinsel isteğin tam belirtisiydi bu.

Önünde bir gölün yüzeyi gibi dümdüz, gizemli o sırt duruyordu. Ama bir hareket başlangıcı, bir düşünce ya da bir ürperti yüzünden, büyük bir gölge dalgalanması oldu. Bernis, "Bunun altında, karanlıkta kıpırdayan her şeye ihtiyacım var," diye düşünüyordu.

Dansözler, kuma birkaç bilmece çizip onları sildikten sonra, selam verdiler. Bernis, en çevik olanına bir işaret yaptı. "İyi dans ediyorsun." Etini bir meyve etiymiş gibi tartıp ağırlığını anlamaya çalışıyor, ağır oluşuna şaşırıyordu. Zenginlik. Kız oturdu. Israrlı bir bakışı ve traşlı ensesinde öküzü andıran bir şey vardı. Bu bedendeki en az esnek eklemiydi burası. Yüzünde hiç de incelik yoktu, ama bütün beden bu yüzden aşağı doğru kayıyor ve büyük bir huzur yayıyordu.

Sonra Bernis, terden yapışmış saçlarını gördü. Yüzünün boyasında bir kırışık. Dolgun bir iç çamaşırı. Danstan ayrılınca, basit bir nesne gibi çökmüş ve beceriksiz görünüyordu.

"Ne düşünüyorsun?" Kız omuzlarını silkti.

Bütün bu gece koşuşturmaları bir anlam kazanıyordu. Garsonların, taksi sürücülerinin, şef garsonların telaşı bir anlam kazanıyordu. Onlar işlerini yapıyorlardı; onun önüne bir şampanya koymak ve bu yorgun kızı sepetlemekti, işleri. Bernis, meslek kulislerinden bakıyordu yaşama. Burada, ne iyilik, ne erdem, ne heyecan vardır; imecede çalışanların yansız, alışılmış çabasıdır bu. Hareketleri birleştirip onlarla bir şey dile getirmek isteyen bu dans bile yalnızca bir yabancıya sesleniyordu. Yalnızca yabancı bu oyunda bir yapı olduğunu anlıyordu ama oradaki erkekler ve kadınlar bunu çoktan unutmuşlar; tıpkı bir parçayı bininci kez çalan bir müzisyenin, onun anlamını yitirmesi gibi. Bu dansözler projektörlerin ışığı altında adım atıyor, cilve yapıyorlar. Ne kadar dikkatli olduklarını ise ancak Tanrı bilir. Şu kız ağrıyan bacağıyla, öteki dans sonrası bir buluşmayla ilgilidir. "Ah, adam öyle silik biri ki!"

Bir başkası, "Yüz frank borcum var..." diye düşünür. Öteki "Her zaman hastayım," der.
Bernis'in bütün coşkusu sönüvermişti. Kendi kendine, "Sen bana istediğim şeylerin hiçbirini veremezsin," diyordu. Ama yalnızlığı öylesine korkunçtu ki o kıza gereksinme duydu.

XIII

Kız, bu suskun adamdan çekinmektedir. Gece, uyuyan erkeğin yanında uyandığı zaman, ıssız bir kumsalda unutulmuş olduğu izlenimine kapılır.
"Beni kollarına al!"
Yine de gönlünün ona aktığını duyumsar... Ama bu bedende kapalı kalan bu bilinmeyen yaşam, alın kemiğinin arkasındaki bu bilinmeyen düşler! Bu göğsün üzerine yanlamasına yatan bu kadın, erkeğin soluğunun bir dalga gibi yükselip alçaldığını duyar ve bir deniz yolculuğundaymış gibi tasalanır. Kulağını onun tenine yapıştırıp yüreğin, çalışan bir motor ya da yıkıcı bir darbeyi andıran vuruşlarını dinleyince, yetişilmeyecek biçimde koşarak kaçma duygusuna kapılır. Onu düşünden uyandıran bir söz duyunca, bu sessizlik ne oluyor ki? Kendi sözüyle onun yanıtı arasındaki saniyeleri sayıyor gibi: "Bir... İki... Üç..."
Yıldırım çok uzağa düştü. Adam gözlerini kapayınca, kız, bir ölü başı gibi ağır başını bir kaldırım taşı gibi iki eliyle kaldırır. "Sevgilim, bu ne büyük bir üzüntü böyle..."
Gizemli yol arkadaşı.
Yan yana uzanmış, sessiz iki insan. İçinizden akan bir ırmak gibi duyarsınız yaşamı. Baş döndürücü bir kaçıştır bu. Beden, akıntıya kapılmış bir kayıktır...
"Saat kaç?"
Geminin yeri saptanır: Garip bir yolculuk bu. "Ey sevgilim!" Kız, başı arkaya devrilmiş, saçları karmakarışık, sudan çıkmış gibi sarılır ona. Kadın aşktan ya da uykudan uyanmıştır, saçının perçemleri alnına yapışmış, yüzü bozulmuş, denizden çıkarılmış gibidir.
"Saat kaç?"
"Saat kaç?"

Neden ama? Bu saatler, en uzak, en ücra taşra istasyonlarında olduğu gibi geçip gider: "On iki, bir iki..." İnsan parmaklarının arasında tutulamayan bir şey gibi kayıp gider. Yaşlanmak vız gelir.
"Seni ak saçlarınla gözümün önüne getiriyorum; ben yine yanında olacağım..."
Yaşlanmak vız gelir.
Oysa bu çürümüş an, elde edilememiş, daha öteye itilmiş bu sessizlik, yorucu olan bunlardır.
"Bana ülkenden söz eder misin?"
"Orası..."
Bernis bunun olanaksız olduğunu bilmektedir. Kentler, denizler, yurtlar. Tümü aynıdır. Kimi zaman bir görünüm geçiverir önünüzden; sezer ama ne olduğunu anlayamazsınız, dile getiremezsiniz.
Eliyle kadının böğrüne dokundu; orada teni savunmasızdır. Kadın: Canlı bedenlerin en çıplağı ve en tatlı parıltılar yayanıdır. Erkek, kadını canlandıran, bir güneş, içten gelen bir ateş gibi ısıtan bu gizemli yaşamı düşünür. Bernis onun yumuşak ya da güzel olduğunu değil de ılık olduğunu aklından geçirir. Bir hayvan gibi ılık, canlıdır. Hep atan bu yürek, bu bedende kapalı, kendi kaynağından başka bir kaynaktır.
İçinde birkaç saniye kanat çırpan şehveti düşünür: Kanat çırpıp sonra ölen bir kuş. Oysa şimdi...
Şimdi, pencerede gökyüzü titriyor. Ey kadın, aşktan sonra erkeğin isteğinden yoksun kalır, süsünden olursun. Soğuk yıldızların arasına atılırsın. Yürekteki görüntüler öylesine çabuk değişiverir ki... İstek geçince, sevgi geçince, o ateşten ırmak geçince. Şimdi insan temiz, soğuk teninden kurtulmuş olarak bir geminin pruvasında denize açılır.

XIV

Bu düzenli salon bir rıhtıma benziyor. Bernis, Paris'te ekspres saatinden önce, boş zaman geçirir. Alnını duvara dayayıp kalabalığın akıp gidişine bakar. Bu ırmaktan epey geridedir. Her insan bir tasarı kurar, ona hızla ulaşmak ister. Bernis'in dışında dolaplar çevrilir, dolaplar bozulur. Bir kadın geçer, on adım atar ancak ve zamanın dışına

çıkar. Bu kalabalık sizi gözyaşları ve kahkahayla besleyen canlı bir maddeydi; oysa şimdi ölmüş ulusların kalabalığına benzemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

Avrupa ve Afrika, günün şurada burada kalmış son fırtınalarını süpürerek, kısa aralıklarla geceye hazırlandılar. Granada fırtınası yatışıyor, Malaga'nınki yağmura dönüşüyordu. Bazı köşelerde, boralar saçlara yapışır gibi sarılıyordu dallara.

Toulouse, Barselona, Alicante postayı yolladıktan sonra, yedek parçaları diziyor, uçakları hangarlara alıyor, hangarları kapatıyorlardı. Uşağı gündüz bekleyen Malağa, ışıklarını hazırlamak zorunda değildi. Zaten uçak yere inmeyecekti. Çok alçaktan uçarak Tanca üzerinden yolunu sürdürecekti herhalde. Bugün de boğazı yirmi metreden, Afrika kıyısını görmeden pusulayla geçmesi gerekecekti kuşkusuz. Güçlü bir Batı rüzgârı, denizi eşeliyordu. Ezilen dalgalar köpük köpük oluyordu. Demir atmış her gemi, pruvası rüzgâr yönünde, açık denizdeymiş gibi çalkalanıyordu. Doğuda bir alçak basınç çukuruna düşmüş olan İngiliz kayalığında, bardaktan boşalırcasına yağıyordu yağmur. Batıdaki bulutlar bir kat daha yükselmişlerdi. Denizin öte kıyısında, Tanca, kenti çalkalayacak kadar sert yağan yağmur altında tütüyordu. Ufukta kümülüsler yığılmıştı. Ama Larache yönünde hava açıktı.

Kazablanka, açık havayı soluyordu. Limanda yelkenliler diziliydi, tıpkı savaş sonrası gibi. Fırtınanın altüst ettiği denizin üstünde, bir yelpaze gibi açılan uzun, düzgün kırışıklıklar görülüyordu yalnızca. Batan güneş altında tarlalar, daha canlı bir yeşile boyanmışlar, su gibi derinleşmişlerdi. Şurada burada, hâlâ ıslak olan yerlerde kent yansıyordu. Elektrik motorunun bulunduğu barakada elektrikçiler, tembel tembel bekleşiyorlardı. Agadir'dekiler, daha önlerinde dört saatleri olduğundan, akşam yemeği için

kente inmişlerdi. Port-Etienne'in, Saint-Louis'nin, Dakar'ın elektrikçileri uykuya dalabilirlerdi.
Akşam saat sekizde, Malaga telsizi bildirdi:
"Posta yere inmeden geçip gitti."
Kazablanka ışıklarını denedi. İşaret feneri gecenin bir bölümünü, kara bir dikdörtgen biçiminde kırmızı bir çerçeve içine aldı. Şurasında burasında, düşmüş bir diş gibi birer lambası eksikti. Sonra ikinci bir düğme farları yaktı. Alanın ortasına, süt gibi bir ışık birikintisi boşaldı. Bir müzikhol sanatçısı eksikti burada.
Bir ışıldağın yeri değiştirildi. Görünmez ışık demeti ıslak bir ağaca asıldı. Ağaç kristal gibi azıcık ışıldadı. Ardından bir baraka önem kazandı, sonra gölgeler döndü, onu yok ediverdi. Sonunda hale yeniden indi, yerini buldu, uçak için ak bir yatak çizdi.
"Tamam," dedi şef, "kesin artık."
Çalışma odasına çıktı, son kâğıtları gözden geçirdi, suskun telefona baktı. Rabat, az sonra arardı. Her şey hazırdı. Makinistler bidonların, tahta sandıkların üstünde oturuyorlardı.
Agadir'in hiçbir şey anladığı yoktu. Onun hesaplarına göre postanın çoktan Kazablanka'dan kalkmış olması gerekiyordu. Ne olursa olsun, dikkatle izliyorlardı. Çoban yıldızını on kez uçağın ışığı sandılar, kuzeydeki kutup yıldızı bile şaşırttı onları. Projektörleri yakmak için yıldız sayısında fazlalık görünmesi, sayı dışında kalan bir yıldızın gezegenler arasındaki yerini bulamaması bekleniyordu.
Alan şefi ne yapacağını bilemeyecek kadar şaşkındı. Kendisi de hareket izni verecek miydi acaba? Güneydeki sisten korkuyordu; sis Nun Vadisi'ne, giderek Juby'ye kadar uzanabilirdi. Juby, telsizi olmasına karşılık sessiz kalıyordu hâlâ. "Fransa-Amerika" uçağı, geceleyin, pamuğun içine atılamazdı! Üstelik Sahra postasının yerini bilmiyordu.
Oysa biz Juby'de, dünyadan uzakta, bir gemi gibi imdat işaretleri yolluyorduk:
"Postadan haber bildirin, haber..."
Aynı sorularla sinirlerimizi bozan Cisneros'a bile yanıt veremiyorduk artık. Böylece birbirimizden bin kilometre uzakta, geceye boş çığlıklar atıp duruyorduk.

Saat yirmi ellide, her şey yatıştı. Kazablanka ve Agadir telefonla konuşmayı başardılar. Bizim telsizler de sonunda birbirlerine bağlandı.
Kazablanka konuşuyor ve her sözü Dakar'a dek ulaşıyordu:
"Posta uçağı saat yirmi ikide Agadir'e hareket edecek. Stop."
"Agadir'den Juby'ye: Posta uçağı sıfır otuzda
Agadir'de olacak. Stop. Size aktarabilir miyiz? Stop."
"Juby'den Agadir'e: Sis var. Sabahı bekleyin. Stop."
"Juby'den Cisneros'a, Port Etienne'e, Dakar'a: Posta geceyi Agadir'de geçirecek. Stop."
Pilot, Kazablanka'da yol belgelerini imzalıyor, lambanın altında göz kırpıyordu. Az önce bakışlarıyla bir şey elde edememişti. Kimi zaman Bernis, denizle kara arasındaki ak dalgalara bakıp onları kendine yol gösterici olarak aldığına sevinirdi. Şimdi bu çalışma odasında, gözleri raflar, beyaz kâğıtlar, kalın mobilyalarla doyuyordu. Nesne açısından eli açık, yoğun bir dünyaydı burası. Kapının çerçevesinde gecenin boşalttığı bir dünya vardı.
Yanaklarını on dakika boyunca ovalayan rüzgâr yüzünden kızarmıştı. Saçlarından su damlaları süzülüyordu. Ağır çizmeleriyle, başlığı ve saçları alnına yapışmış; gözlerini durmadan kırparak, tıpkı bir lağımcı gibi çıkıyordu gecenin içinden. Durdu.
"Ee... Beni yine yola çıkarmak mı istiyorsunuz?"
Alan şefi asık yüzle sayfaları karıştırıyordu:
"Size söyleneni yapacaksınız."
Onu gitmeye zorlayamayacaklarını biliyordu. Öte yandan da pilot, gitmek isteyeceğini biliyordu. Ama her ikisi de bu işte tek yargıç olduğunu kanıtlamak istiyordu kendine.
"Beni gözlerim bağlı olarak bir sandığa kapatıyor, sonra elime bir gaz musluğu verip bunu Agadir'e götürmemi istiyorsunuz. Sizin yaptığınız budur."
İçi öylesine coşku doluydu ki bir saniye bile, başına bir kaza geleceğini düşünmüyordu: Böyle şeyleri boş kafalar düşünür. Ama bu sandık benzetmesi çok hoşuna gitmişti. Olanaksız şeyler vardır... Ama yine de başaracaktı bunu.
Alan şefi sigarasını karanlığa atmak için kapıyı araladı.
"Bakın, görünüyorlar..."

"Ne görünüyor?"
"Yıldızlar."
Pilot buna kızdı:
"Sizin yıldızlarınız vız gelir bana: Üç tanesi görünüyor. Beni Mars'a değil Agadir'e yolluyorsunuz alt tarafı."
"Ay, bir saate kadar doğar."
"Ay... Ay mı?.."
Bu "Ay" sözü onu daha da öfkelendiriyordu: Gece uçmak için Ay'ı mı beklemişti sanki?
"Peki, tamam. Kalın öyleyse."
Pilot rahatladı, bir akşam önceki sandviç paketini açtı, rahat rahat çiğnemeye başladı. Yirmi dakika sonra hareket edecekti. Alan şefi gülümsüyordu. Az sonra uçağın kalkacağını bildireceğini düşünerek, telefona hafif hafif vuruyordu.
Her şeyin hazır olduğu şu anda, bir boşluk oldu. Kimi zaman, zaman böyle duruverir. Pilot, yağlı kara ellerini dizlerinin arasına koymuş, iskemlesinde öne eğilmiş duruyordu; bakışları duvarla arasındaki bir noktaya dikilmişti. Alan şefi yan oturmuş, ağzı açık gizli bir işaret bekler gibiydi. Daktilo kız esnedi, çenesini eline dayadı, uykunun içinde tortop olduğunu hissetti. Kum saati akıyordu kuşkusuz. Derken, uzaktan bir ses, düzeneği yeniden harekete geçiren bir işaret oldu. Pilot gülümsedi, doğruldu, göğsünü serin havayla doldurdu.
"Elveda!"
Kimi zaman film kopar ya. Her şey birden durur, baygınlık geçirir gibi her saniye durum ciddileşir, sonra yaşam yeniden başlar.
Önceleri, havalanır gibi değil de soğuk ve nemli bir mağaraya girer gibi oldu; motorun homurtusu, mağarayı döven deniz gibiydi. Sonra uçak hafifçe omuzlanır gibi oldu. Gündüz, bir tepenin yuvarlak sırtı, bir körfezin çizgisi mavi gökyüzü sizi içine alan bir evren kuruverir. Ama şimdi her şeyin dışında öğelerin karmakarışık olduğu oluşum halindeki bir evrenin içindeydi. Ova uzayıp gidiyor, cam kubbe altında parlayan son kentleri, Mazagan, Safi, Mogador'u alıp götürüyordu. Sonra son çiftlikler, karanın son borda ışıkları parladı. Bernis birden kör oldu.
"Evet! Pisliğe giriyoruz şimdi!"

Yükseklikölçere dikkat ederek, buluttan kurtulmak için inmeye başladı. Bir ampulün hafif kırmızı ışığı gözlerini kamaştırıyordu. Onu söndürdü.
"Tamam. Çıktım ama hiçbir şey göremiyorum."
Küçük Atlas'ın ilk dorukları, sessiz ve kapkara, akıntıya kapılmış kayan buzdağları gibi geçiyordu. Omzunun arkasında olduklarını seziyordu.
"İşler kötüye gidiyor!"
Döndü. Tek yolcu makinist, dizlerinin üzerinde bir cep feneriyle kitap okuyordu. Yalnız eğik başı ve başının yana yatmış gölgesi görünüyordu. Başı, içinden bir fenerle aydınlatılıyormuş gibi garip görünüyordu. "Hey!" diye bağırdı, ama sesi yitip gitti. Saç levhaya yumruğuyla vurdu: Işıktan dışarı süzülen adam hâlâ okuyordu. Sayfayı çevirirken, yüzü karmakarışık göründü. Bernis bir kez daha, "Hey!" diye bağırdı. İki adım ötesindeki bu adama ulaşamıyordu yine de. Ona seslenmeyi bırakarak önüne döndü.
"Guir Burnu'na yaklaşıyorum sanırım, beni assınlar isterim... Durum çok kötü."
Düşündü:
"Denize doğru biraz fazla açıldım galiba."
Pusulayla yolunu düzeltti. Tuhaf bir biçimde sağa, açığa doğru ürkek bir katır gibi itildiğini hissediyordu; sanki solundaki dağ üstüne yükleniyordu.
"Yağmur yağıyor galiba."
Elini uzattı; eline yağmur çarptı.
"Yirmi dakika sonra kıyıya varırım; burası ovadır, tehlike azalır..."
Ama ansızın çevresi aydınlandı! Bulutlar gökyüzünden süpürüldü, bütün yıldızlar yıkanmış gibi pırıl pırıl yeniden çıktı ortaya. Ay... Ey fenerlerin en güçlüsü Ay! Agadir havaalanı, ışıklı bir afiş gibi üç kez daha parladı.
"Onun ışıkları vız gelir bana! Benim Ay'ım var!.."

II

Cap Juby'de gün perdeyi kaldırıyor, sahne boş görünüyordu bana. Gölgesiz, geri planı olmayan bir sahne. Bu çöl, bu İspanyol kalesi, bu kumul hep aynı yerinde. Sakin havada bile çayırlara ve denize zenginlik veren o hafif esinti bile

yoktu. Ağır kervanlar halinde ilerleyen göçebeler kum tanelerinin değiştiğini görürler ve bu dekorda akşamları çadırları kurarlar. Biraz yer değiştirsem, çölün o sonsuzluğunu hissederdim, ama bu değişmez görünüm düşünceyi bir kartpostal gibi sınırlandırıyordu.
Bu kuyunun karşısında, üç yüz kilometre ötede bir kuyu daha vardı. Görünüşte kuyu aynı, kum aynıydı, yer kıvrımları bile aynıydı. Ama oradaki nesnelerin dokusu yeniydi. Denizin üstünde saniyeden saniyeye yenilenen aynı köpük gibi. Yalnızlığımı bu ikinci kuyuda hissederdim belki; bir sonraki kuyudaki başkaldırı gizemli olurdu belki.
Gün çırılçıplak akıp gidiyor, olaylarla örtülmüyordu. Astronomların güneş hareketiydi bu. Toprağın karnını, birkaç saatliğine güneşe açmasıydı. Burada sözcükler, insanlığın onlara sağladığı güveni yitiriyordu yavaş yavaş. Yalnızca kumla kaplanıyordu sözcükler. "Sevgi" gibi, "aşk" gibi en anlamlı sözcükler bile hiç safra bırakmıyordu yüreklerimizde.
"Saat beşte Agadir'den kalktıysan, yere inmiş olmalıydın."
"Saat beşte Agadir'den kalktıysa, yere inmiş olması gerekirdi.
"Öyle dostum, öyle... Ama güneydoğu rüzgârı var."
Gökyüzü sarı. Birkaç saat sonra rüzgâr, kuzey rüzgârının aylardır biçimlendirdiği çölü karıştıracak. Karışıklık günleri başlar: Yandan yakalanan kumulları uzun perçemler halinde akıp gider ve her makara, biraz ötede yine sarılmak üzere çözülür.
Dinlersin. Hayır, denizin sesi bu.
Yoldaki bir posta nedir ki. Agadir'le Cap Juby arasında, pek fazla bilinmeyen bu isyancı bölgesindeki bir arkadaş, hiçbir yerde değil demektir.
Az sonra bizim gökyüzünde kımıltısız bir işaret görünür gibi olacak.
"Agadir'den saat beşte kalktıysa..."
İnsanın aklına belirsiz acı bir olay geliverir. Bozulmuş bir posta uçağı, uzayıp giden bir bekleyiş, gittikçe uzayan, çığırından çıkan bir tartışma demektir yalnızca. Sonra zaman iyice uzar, ardı arkası kesilmeyen sözlerle, hareketlerle dolar...
Sonra ansızın masaya indirilen bir yumruk oluverir.

"Tanrım! Saat on oldu!.." diye ortalık sarsılır. Mağriplilerin eline bir arkadaş düşmüştür.
Telsiz operatörü Las Palmas'la ilişkiye geçer. Dizel motoru gürültüyle soluklanır. Alternatör bir türbin gibi horuldar. Operatör, her boşalımın belli olduğu ampermetreye diker gözlerini.
Ayakta durmuş, bekliyorum. Yanlamasına oturan adam bana sol elini uzatıyor, sağ eliyle makinenin üstünde çalışmaktadır hep. Sonra seslenir bana:
"Ne var?"
Sesimi çıkarmadım. Yirmi dakika geçti. Bir daha bağırıyor; duymuyorum. "Ya, öyle mi?" diyorum. Çevremde her şey parlıyor, yarı açık panjurlardan güneş ışığı süzülüyor. Dizel motorun hareket kolları bu ışığı nemli parıltılarla çalkalıyor.
Operatör sonunda bütün heybetiyle sana dönüyor, kulaklığını çıkarıyor. Motor aksırıp duruyor. Son sözcükleri duyuyorum: Sessizliğe şaşıran telsizci yüz metre uzaktaymışım gibi bağırıyor bana:
"...Aldırış etmiyorlar hiç!"
"Kim?"
"Onlar."
"Öyle mi? Agadir'le bağlantı kurabildiniz mi?"
"Yeniden aramanın zamanı değil."
"Siz yine de deneyin."
Bir bloknota şunları karalıyorum:
"Posta gelmedi. Kalkmadı mı? Stop. Havalandığı saati bildirin. Stop."
"Bunu telsizle geçin."
"Peki, çağırayım."
Gürültü yine başlıyor.
"Ee?"
"....leyin."
Dalgınım, düşünüyorum. "Bekleyin," demek istedi bana. "Posta uçağını kim yönetiyor acaba? Sen misin Jacques Bernis, zamanın, yerin dışında olan sen misin?"
Operatör grubu susturuyor, konektörü bağlıyor, kulaklıklarını takıyor. Kalemiyle masaya vuruyor, saate bakıyor ve hemen esniyor.
"Motor mu bozulmuş, neden?"

"Nerden bileyim ben!"
"Ah, öyle ya... Hiç. Agadir duymadı."
"Bir daha arayın."
"Arayayım."
Motor sarsılıyor.
Agadir'den hâlâ ses seda yok. Sesini duymayı bekliyoruz. Başka bir telsizde konuşmaya kalkışırsa, konuşmaya biz de karışacağız.
Oturuyorum. Yapacak işim olmadığından, bir kulaklık alıp takıyorum ve kuş cıvıltılarıyla dolu bir gürültüye rastlıyorum.
Uzun, kısa, bol titreşimler, bu dili pek anlayamıyorum ama boş sandığım gökyüzünde ne çok ses varmış.
Üç hat konuşuyordu. Biri susuyor, öteki araya giriyor.
"Bu ne? Bordeaux, otomatik üstünde."
Birkaç tiz, aceleci ses duyuluyor uzaktan. Daha ciddi, daha ağır bir ses duyuluyor:
"Ya bu?"
"Dakar."
Üzgün bir ses tonu. Ses kesiliyor, yeniden başlıyor, yine susuyor ve yine başlıyor.
"...Barselona, Londra'yı arıyor, Londra yanıt vermiyor."
Sainte-Assise, çok uzakta bir yerlerde, kısık sesle bir şeyler anlatıyor.
Sahra'da ne buluşmasıdır bu böyle? Bütün Avrupa bir araya gelmiş, kuş gibi cıvıldayan başkentler sırlarını açıyorlar birbirlerine.
Yakınlardan bir gümbürtü duyuldu. Cereyanı kesen anahtar, sesleri susturuverdi.
"Agadir miydi?"
"Agadir."
Operatör, neden bilmem gözlerini çalar saate dikmiş, durmadan çağırıyor.
"Duydu mu?"
"Hayır. Ama Kazablanka'yla konuşuyor. Şimdi anlarız."
Gizlice melek sırlarını yakalıyoruz. Kalem duraksıyor, iniyor, bir harfi çiviliyor, sonra ikinciyi, sonra hızla onuncuyu yazıyor. Sözcükler açılıp ortaya seriliveriyor.
"Kazablanka'ya not.."

Serseri! Tenerife, Agadir'le konuşmamızın arasına giriyor! Kocaman sesi kulakları dolduruyor. Birden kesiliveriyor.
"...İniş saat altı otuzda. Hareket saat..."
Araya giden Tenerife yine bozuyor sesi.
Ama anladım artık. Saat altı otuzda, posta Agadir'e döndü.
"Sis var mı?.. Motorda bir arıza?.. Saat yediden önce havalanamadı... Gecikme yok."
"Teşekkür ederim!"

III

Jacques Bernis, bu kez sen gelmeden, kim olduğunu açıklayacağım. Dünden beri telsizlerin adım adım izlediği sen, yönetmeliğe göre burada yirmi dakika kalması gereken sen, uğruna bir kutu konserveyle bir şişe şarap açacağım sen; bize aşktan, ölümden ya da gerçek sorunlarından değil de rüzgârın yönünden, motorun durumundan söz edeceksin sen. Makinistin şakasına gülecek, sıcaktan yakınacak, bizlerden birine benzeyecek olan da sensin...
Nasıl bir yolculuk yaptığını anlatacağım. Görüntülerin dışına nasıl çıktığını, bizim yanımızda attığın adımların neden bizimkilere benzemediğini anlatacağım.
Seninle aynı çocukluğu yaşadık ama anılarımın arasında birden, sarmaşıklarla sarılmış, çökmek üzere olan eski bir duvar dikiliyor. Yürekli çocuklardık biz: "Neden korkuyorsun? Şu kapıyı itiver..."
Yıkılmak üzere olan sarmaşık sarılı bir duvar. Kurumuş, delinmiş, güneşle, gerçekle yoğrulmuş bir duvar. Yaprakların arasında kertenkeleler hışırdardı; biz onlara yılan derdik; ölüme benzeyen bu kaçışı seyretmekten hoşlanırdık. Bu yandaki her taş sıcak, yumurta gibi yuvarlak, ve yumurta gibi kuluçka altındaydı. Her parça toprak, her dal parçası o güneşin altında bütün sırrını açardı bize. Duvarın bu yanında, olanca zenginliğiyle, olanca bolluğuyla bir kır yazı hüküm sürüyordu. Bir çan kulesi görürdük. Gökyüzünün mavisi bütün boşlukları doldururdu. Köylüler buğday biçer, papaz bağına göztaşı serperdi; aile büyükleri salonda briç oynarlardı. Bu toprak parçasını altmış yıldır kullanan, doğumlarından ölünceye kadar bu güneşe, bu buğdaylara, bu eve el koyan kuşaklara, "bekçi tayfası"

diyorduk. Çünkü kendimizi geçmişle gelecek, iki büyük okyanusa açılan küçük, tehlikeli bir adada olduğumuzu bilmekten hoşlanırdık.
"Anahtarı çevir..."
Çocuklara, eski kayık yeşili küçük kapıyı açmak, zamanın içinden, denizden çıkmış eski bir gemi demiri gibi paslı, bu kocaman kilide dokunmak yasaktı.
Üstü açık sarnıçtan, bir çocuğun suya düşüp boğulmasından korkuyorlardı kuşkusuz. Kapının arkasında, orada bin yıldır uyuduğunu düşündüğümüz durgun bir su vardı; bataklıktan söz edilince, hep o gelirdi aklımıza. Üzerini küçücük yuvarlak yapraklar örtüyordu. Attığımız taşlar delik açardı.
Güneşin ağırlığını yüklenen çok eski ve çok ağır dalların altı öyle serindi ki! Hiçbir güneş ışını, dolma toprağın üstüne biten taze çimeni sarartamamıştı. Attığımız çakıl taşı, bir yıldız gibi kayıyordu, çünkü bize göre suyun dibi yoktu.
"Oturalım..." Hiçbir gürültü bize ulaşamazdı. Bizi yenileyen serinliğin, kokunun, nemliliğin tadını çıkarırdık. Dünyanın uçlarında yitip gitmiştik; çünkü yolculuğun her şeyden önce değişmek, yenilenmek olduğunu biliyorduk.
"Burada, nesnelerin tersini görüyoruz..."
Kendine böylesine güvenen bu yazın, bu kırların, bizi büyüleyen o insanların ters yüzü. Saygı göstermemiz istenen bu dünyadan nefret ederdik. Akşam yemeğinde, Hint denizlerinde incilere dokunmuş dalgıçlar gibi sırlarla yüklü olarak eve dönerdik. Güneşin battığı, masa örtüsünün pembeleştiği anda, yüreğimizi sızlatan şu sözleri duyardık: "Günler uzuyor..."
Yeni mevsimlerle, tatillerle, düğün ve ölümlerle dokunan o yaşam, o eski nakaratın bizi sımsıkı sardığını hissederdik. Yüzdeki bütün o gürültü anlamsız.
Kaçmak önemli olan buydu. On yaşındayken, tavan arasına sığınırdık. Ölü kuşlar, karınları deşilmiş eski sandıklar, garip giysiler vardı orada. Yaşamın gizli kapaklı yanları. Saklı dediğimiz şu define, şu eski konakların definesi, peri masallarında tanımı yapılan şu elmaslar, zümrütler, safirler. Cılız parıltılar saçan şu define. Her duvarın, her kalasın varlık nedenini açıklayan şu define. Evi, Tanrı bilir

neye karşı koruyan şu kalaslar. Zamana karşı olmalı. Çünkü zaman bizde en büyük düşman sayılırdı. Geçmişe derin bir saygı duyarak, geleneklerle savunurlardı zamana karşı insanlar. Kocaman kalaslarla. Ama bu evin bir gemi gibi denize açıldığını yalnız biz biliyorduk. Yalnızca biz suyun nereden girdiğini bildiğimiz ambarları, sintineleri gezerdik. Kuşların ölmek için sığındıkları bütün çatı deliklerini yalnızca biz bilirdik. Yapıdaki her çatlağı biz bilirdik. Aşağıda, salonlarda konuklar konuşur, güzel kadınlar dans ederlerdi. Ne aldatıcı bir güvendi onlarınki! Kuşkusuz likör sunarlardı. Beyaz eldivenli, kara giysili uşaklar. Ey yolcular! Bizler de yukarıda, çatı aralıklarından mavi gecenin sızıntılarına bakardık. Şu küçücük bir delikten bir tek yıldız düşerdi üstümüze. Bütün gökyüzünden bizim için süzülürdü. İnsanı hasta eden bir yıldızdı bu. Öldürdüğü için uzaklaşırdık ondan.

Irkilirdik. Nesneler karanlıkta oluşur. Defineler kalasları çatlatırdı. Her çatırtıda, kalası yoklardık. Her şey çatlamaya hazır kabuklar gibiydi her yerde. Kabuklar sarmıştı nesneleri, bunların altında başka şeyler olduğundan hiç kuşku duymazdık. En azından bu yıldız, bu küçücük sert elmas vardı. Günün birinde kuzeyde, ya da güneyde ya da içimizde onu aramaya gidecektik. Kaçacaktık.

İnsanı uyutan yıldız, onu gizleyen çatıyı bir işaret kesinliğiyle dolaşıyordu. Biz de uzun sürecek yarı uyku yolculuğu için bir başka dünyanın bilgisini yanımızda götürerek, yatak odalarımıza iniyorduk. Bu dünya öyle bir dünyaydı ki uzayda ışık nasıl dokunaçlarını uzatıp bin yılda bize ulaştırsa, atılan taş da suların dibine öyle dalar, rüzgârda çatırdayan ev de bir gemi gibi tehlikede olup nesneler, definenin gizemli itişiyle birer birer çatlardı.

"Şuraya otur. Uçağın bozuldu sandım ben de. İç. Uçağının bozulduğunu sandım, nerdeyse aramaya çıkacaktım seni. Uçak piste konmuş bile, bak. Ait-Toussalar Izarguin'e saldırmış. Seni o karmaşanın içine düşmüş sandım ve çok korktum. İç! Ne yemek istersin?"

"Bırak da gideyim."

"Beş dakikan var. Bana bak. Geneviève'le aranda neler geçti? Neden gülümsüyorsun?"

"Hiç! Az önce uçaktayken eski bir şarkıyı anımsadım. Kendimi birden öyle genç hissettim ki..."
"Peki ya Geneviève?"
"Bilmem. Bırak da gideyim."
"Jacques, söyle bana... Onu bir daha gördün mü?"
"Evet..." Duraksıyordu. "Toulouse'a doğru giderken, onu bir kez daha görmek için bir dönüş yaptım..."
Sonra Jacques Bernis bana başından geçenleri anlattı.

IV

Küçük bir taşra istasyonu bile denemezdi buna, gizli bir kapı gibiydi. Görünüşte kırlara açılıyordu. Sakin bir denetçinin gözü altında, ak, gizemsiz bir yola, bir dereye, yaban güllerine açılırdı. İstasyon şefi güllere bakıyor, bir işçi boş bir el arabasını yalancıktan itiyordu. Bu yalancı görüntüler altında üç hat bekçisi gizemli bir dünyayı koruyorlardı.
Biletçi bileti elledi:
"Paris'ten Toulouse'a gidiyorsunuz, burada neden indiniz?"
"Bir sonraki trenle yolu sürdüreceğim."
Biletçi onu süzüyordu. Yolu, dereyi, yaban güllerini değil de, büyücü Merlin'den bu yana görüntüleri aşarak girilen bu dünyayı Bernis'e açmakta kararsız davranıyordu. Sonunda, bu tür yolculuklar için Orfeus'tan beri aranan erdemleri onda görünce, sonunda yol verdi: Yüreklilik, gençlik, sevgi...
"Geçin," dedi.
Hızlı trenler, düzmece garsonlar, düzmece müzikçiler düzmece barmenlerle süslü gizli barlara benzeyen bu istasyonu hızla geçerlerdi. Bernis otobüse biner binmez, yaşamının yavaşladığını, anlam değiştirdiğini hissetti. Şimdi bu yük arabasında, bir köylünün yanındayken, bizden daha da uzaklaşıyordu. Gizemin içine dalıyordu. Adamın yüzü daha otuz yaşındayken, bir daha yaşlanmamak için buruşmuştu. Bir tarlayı gösteriyordu:
"Çabuk büyüyor!"
Buğdayın güneşe doğru koşuşturması, bize göre ne görünmez bir telaştı!

Bernis bizim henüz ne kadar uzak, sinirli ve zavallı olduğumuzu anladı. Köylü bir duvarı göstererek:
"Bunu dedemin dedesi yaptırdı!" dedi.
Ölümsüz bir duvara, ölümsüz bir ağaca değiniyordu. Geldiğini anladı.
"İşte malikâne. Sizi bekleyeyim mi?"
Suların altında uyuklayan bir masal dünyası. Bernis burada, yüz yıl geçirdi ama bir saat yaşlandı yalnızca.
Orfeus ve Ormanda Uyuyan Güzel'den beri bizi bu dünyaya getiren o dolambaçlı yollardan, Bernis de o akşam araba, otobüs ve trenle dönebilirdi. Öteki yolcular gibi Toulouse'a giden bir yolcu olacak, beyaz yanağını pencerelere dayayacaktı. Ama yüreğinin dibinde anlatılamayan, "Ay renginde", "zaman renginde" bir anı taşıyacaktı.
Garip bir ziyaret: Hiç ses, sürpriz yok. Yol donuk bir ses çıkarıyor. Çitin üstünden eskisi gibi atladı: Yolları otlar bürümüş... Ah, tek ayırım bu kadar! Ev, ağaçların arasından bembeyaz göründü ama bir düş kadar ulaşılmaz. Tam amacına ulaşacakken, acaba serap mı bu? Geniş taş merdivenleri tırmandı. Gereksinmeden doğmuş, iyi çizilmiş bir merdivendi. "Burada aldatmaca yok hiç..." Hol karanlıktı: Bir iskemleye atılmış beyaz şapka onun muydu acaba? Ne sevimli bir düzensizlik: Kendi haline bırakılmış değil de bir insan varlığını belli eden akıllıca bir düzensizlik. Hâlâ hareketin izini taşıyor. Masadan biraz uzaklaştırılmış bir iskemle, az önce kalkan bir el dayamış onu. Hareketi görüyor. Açık bir kitap, bunu kim bıraktı? Neden? Belki son cümle bilincinde çınlıyor henüz.
Bernis evdeki binlerce işi, binlerce tasayı düşünüp gülümsedi. Gün boyunca aynı gereksinimleri karşılamaya, aynı dağınıklığı düzeltmeye çalışılır. Orada o kadar önemsiz olaylar geçer ki bir yolcu, bir yabancı gülümser onlara...
"Yine de," diye düşünüyordu, "bir yıl boyunca her akşam güneş batar burada, başka yerde olduğu gibi... Tam bir devir. Ertesi gün... Yaşam yeniden başlar. Akşama doğru gider. O zaman hiçbir sorun kalmaz: Panjurlar örtülür, kitaplar dizilir, ateş söndürülür. Kazanılan bu dinlenme sonsuz olabilir, tadına doyulmaz. Oysa benim gecelerim bir ara bile değildir..."

Gürültü etmeden oturdu. Geldiğini belli etmeyi göze alamıyordu: Her şey öylesine sakin, öylesine derli topluydu ki. Özenli indirilmiş bir perdeden bir ışık süzülüyordu. Bernis, "Bir yırtık," diye düşündü, "Burada insan farkında olmadan yaşlanır..."
"Ne öğreneceğim?.. "Yandaki odadan bir ayak sesi çınladı. Sakin bir adım. Kilisenin mihrabında çiçekleri düzenleyen bir rahibenin yürüyüşü. "Hangi önemsiz iş yapılıyor acaba? Benim yaşamım bir dram gibi sıkışıktır. Burada, her düşünce, her hareket arasında ne bol hava, ne geniş mekân var..." Pencereden kıra doğru eğildi. Kırlar, güneşin altında upuzun yollar uzatıyordu, dua etmeye, avlanmaya, bir mektup götürmeye gitmek için. Uzaklarda harman makinesi horulduyor, insan sesini duymak için çaba harcıyordu. Salonda, çok zayıf sesli bir oyuncu insana sıkıntı verir.
Ayak sesleri yine duyuldu: "Bibloları düzenliyorlar, vitrinleri tıka basa dolduruyorlar yavaş yavaş. Her yüzyıl uzaklaşırken, geride kabuklarını bırakır..."
Konuşuyorlardı. Bernis kulak verdi:
"Hafta sonuna bulacağına inanıyor* musun? Doktor..."
Ayak sesleri uzaklaştı. Şaşkın şaşkın sustu. Kim ölüyordu acaba? Yüreği sıkıştı. Yaşam belirtilerini, beyaz şapkayı, açık kitabı yardıma çağırdı...
Sesler yine duyuldu. Sevgi dolu ama çok sakin seslerdi. Ölümün çatı altına yerleştiğini biliyorlardı; yüz çevirmeden dostça karşılıyorlardı onu. Tumturaklı sözler yoktu hiç: "Hepsi ne kadar da yalın," diye düşündü Bernis, "Yaşamak, bibloları dizmek, ölmek..."
"Salon için çiçek topladı n mı?"
"Evet."
Alçak sesle, üstü kapalı ama rahatça konuşuyorlardı. Ufak tefek pek çok şeyler konuşuluyordu ve yakın olan ölüm bunları biraz gölgeliyordu yalnızca. Biri güldü, hemen kendiliğinden susuverdi. Kökü derinde olmayan bir gülüş ama göstermelik değildi.
Ses:
"Yukarıya çıkma, uyuyor," dedi.
Bernis kendi içine kapanmış, acısının derinliklerine dalmıştı. Kendini belli etmekten korktu. Yabancının karşı-

sında her şeyi açığa vurma isteği acıyı taşırır, ağırbaşlılığı yor eder. "Onu tanıdınız sevdiniz..." diyorlar ona. ölmek üzere olan kadın olanca güzelliği, çekiciliğiyle anlatılır. Dayanılmaz bu sözlere.
Ama yine de bu yakınlığa hak kazanmıştı. "...Çünkü onu seviyordum."
Onu görmek istedi, gizlice yukarı çıktı, odanın kapısını açtı. Oda yaz doluydu. Duvarla açık renk, yatak beyazdı. Açık pencereden gün içeri giriyordu. Uzak bir saat kulesinin çanı ateşsiz bir yüreğin atışlarına uyarak sakin ve ağır ağır çaldı. Uyuyordu. Yaz ortasında ne görkemli bir uykuydu bu?
"Birazdan ölecek..." Işık dolu cilalı parkede ilerledi. Neden rahat olduğunu anlamıyordu. Hasta inledi. Bernis daha ileri gitmeyi göze alamadı...
Kocaman bir varlık seziyordu. Hastaların ruhu kocamandır, ortalığa yayılır odayı doldurur; oda bir yara gibidir. İnsan bir eşyaya çarpmayı, yürümeyi göze alamaz.
Çıt yok. Yalnızca sinekler vızıldıyor. Uzaktaki bir çağrı sorun yarattı. Serin bir esinti yavaşça odayı doldurdu. "Akşam oldu bile," diye düşündü Bernis. Çekilecek panjurları, lambanın ışığını düşünüyordu. Az sonra gece gelip yerleşecek, hastaya aşılması güç bir aşama gibi sıkıntı verecekti. Kısık ışıklı bir lamba bir serap gibi büyüler ve gölgeleri dönmeyen, on iki saat hep aynı açıdan görülen şeyler beyinde, dayanılmaz bir yük olarak kalır sonunda.
"Kim o?" dedi.
Bernis yaklaştı. Sevgi, acıma duygusu dudaklarına doğru yükseldi. Eğildi. Ona yardım edebilse. Onu kollarına alsa, gücünü verse.
"Jacques..." Kadın bakışlarını dikmiş ona bakıyordu. "Jacques..." Düşüncesinin dibinden yukarı çekiyordu onu. Onun omzunu aramıyor ama anılarını altüst ediyordu. Koluna asılıyordu, denizden çıkmak isteyen bir insan gibi bir varlığı, bir desteği değil de bir anıyı yakalamak için... Bakar...
Ama işte ona yabancı gelir yavaş yavaş. Bu kırışığı, bu yüzü tanımaz. Onu çağırmak için parmaklarını sıkar kadın. Hiçbir yardımı dokunamaz artık. İçinde taşıdığı dost

değildir o. Onun varlığından sıkılıp geri iter, başını arkaya çevirir.
Ulaşılmaz bir uzaklıktadır.
Bernis sessizce sıvışıverdi, yeniden holden geçti. Uzun, karışık, pek anımsayamadığı bir yolculuktan dönüyordu. Acı çekiyor muydu? Üzgün müydü? Durdu. Akşam, su alan bir sintineye dolan su gibi içeri sokuluyordu, biblolar sönmek üzereydi. Alnını cama dayamış, ıhlamur ağaçlarından düşen gölgelerin uzadığını, birbirlerine değdiğini, çimeni geceyle kapladığını gördü: Uzaktaki bir köy aydınlandı: Bir avuç kadar ışık, onu avuçlayabilirdi. Uzaklık kalmamıştı: Parmağıyla tepeye dokunabilirdi. Evdeki sesler kesildi: Her şey derlenip toparlanmıştı. Bernis kımıldamıyor, buna benzer akşamları anımsıyordu. İnsan bir dalgıç kadar ağır kalkardı. Kadının parlak yüzü kapanır ve insan birden gelecekten, ölümden korkuverir.
Bernis çıktı. Büyük bir çağrılma, durdurulma isteğiyle arkasına baktı. Yüreği üzüntü ve sevinçten eriyebilirdi. Ama hiçbir şey yok. Onu durduran bir şey yoktu. Ağaçların arasında durdurulmadan kayıp gidiyordu. Çiti aştı, yol sertti. Bitmişti artık, bir daha hiç dönmeyecekti.

V

Bernis gitmeden önce, başından geçen her şeyi özetliyordu bana:
"Anlarsın ya, Genevieve'i benim dünyama sürüklemeye çalıştım. Ona gösterdiğim her şey soluyor, rengini atıyordu, ilk gecemiz öyle yoğundu ki anlatamam: Onu aşamadık. Ona evini, ruhunu, yaşamını geri vermek zorunda kaldım. Yoldaki kavaklar gibi birer birer. Paris'e doğru yaklaştıkça, dünyayla aramızdaki yoğunluk azalıyordu. Sanki onu denizin altına sürüklemek istermişim gibi. Daha sonra onunla buluşmaya, ona yaklaşıp dokunmaya çalıştığım zaman, aramızda aralık kalmamıştı artık. Ondan daha fazla bir şeyler vardı. Nasıl anlatayım bilmem ki: Bin yıl vardı sanki aramızda. İnsan, başka bir yaşamdan öyle uzaktır ki. O, beyaz çarşaflarına, yazına, kendi gerçeklerine sımsıkı sarılmıştı, onu alıp götüremedim. Şimdi bırak da gideyim."

Şimdi defineyi nerede aramaya gedeceksin, ey Hint denizlerinin inci avcısı, ama sen onları çıkarmayı bilmezsin ki? Üzerinde kurşun gibi yürüdüğüm bu çölde, bu toprakta bir şey bulamam ben. Oysa bu çöl senin için bir büyücü, yalnız kumdan bir örtü, bir görüntüdür...
"Jacques, vakit geldi."

VI

Şu anda uyumuştur, düş görüyor. Bu kadar yüksekten, toprak kımıltısız görünür. Sarı Sahra kumu mavi denize, sonu gelmek bir kaldırım gibi yaslanır. İyi bir işçi olan Bernis durmadan sağa kayan bu kıyıyı motorun düzeyine getirir. Afrika'nın her dönemecinde, uçağı hafifçe yana yatırır. Dakar'a daha iki bin kilometre var.
Önünde boyun eğmeyen bir bölgenin parlak beyazlığı. Kimi yerde kaya çıplaktır. Rüzgâr şurada burada kumu süpürüp düzenli kumullar oluşturmuştur. Kımıltısız hava uçağı bir kabuk gibi sarar. Sallantı yok, ne öne ne yana doğru görünüm değişmiyor böyle yüksekte. Rüzgâra sarınmış olan uçak dayanmaktadır. İlk uğrak olan Port-Etienne, mekânın içine değil zamanın içine kaydedilmiştir. Bernis saatine bakar. Bu hareketsizlik, bu sessizlik daha altı saat sürecektir, sonra bir kelebek gibi çıkar uçaktan. Dünya yenidir.
Bernis, böyle bir mucize yaratan saatine bakar. Sonra uçağın kımıltısız sayacına. Eğer bu ibre sayıları şaşırır da motor bozulup insanı çölün eline bırakırsa; zaman ve uzaklıklar yeni, kavranılmaz bir anlam kazanır. Bernis dördüncü boyutta yolculuk yapmaktadır.
Bununla birlikte bu boğucu sıkıntıyı iyi bilmektedir. Bunu tümümüz öğrendik. Gözlerimizde öyle çok görüntüler akıp gitmiştir ki... Yalnız biri aklımızda kalmıştır, kumulların, güneşin, sessizliğin gerçek ağırlığını taşıyan bir görünüm. Üzerimize bir dünya çökmüştür. Bizler zayıfız, tek silahımız geceleri ceylanları kaçıracak kadar güçlü sözcüklerdir. Silahımız yüz metreden öteye duyulmayan, insanlara ulaşmayan sesimizdir. Günün birinde tümümüz, bu bilinmeyen gezegene düştük.
Zaman orada, bizim yaşam hızımıza uymayacak kadar geniştir. Kazablanka'da randevularımız yüzünden her şeyi

saatlerle ölçerdik: Her saat yüreğimizi değiştirirdi. Uçakta, her yarım saatte bir iklim değiştirirdik: Deri değiştirirdik. Burada zamanı haftalarla sayıyoruz.
Arkadaşlarımız bizi oradan kurtardı. Güçsüz olsaydık, bizi kaldırıp uçağın gövdesine koyarlardı: Demir bilekli arkadaşlar bizi bu dünyadan alıp kendi dünyalarına koyarlardı. Bu kadar çok bilinmedik üzerine dengede duran Bernis, kendi kendisini iyi tanımadığını düşünür. Susuzluk, yalnızlık ya da Mağripli kabilelerin acımasızlığı içinde nasıl bir tepki uyandırabilirdi ki? Ya Port-Etienne uğrağı bir ay sonraya bırakılırsa ansızın? Şöyle düşünür:
"Cesarete hiç ihtiyacım yok."
Ötesi boştur. Genç bir pilot luping yapmaya kalkışınca, başının üstünden attığı engellerin en küçüğü onu parça parça edebilecek güçtedir ama ağaçlar, duvarlar düşlerdeki kadar akıcıdır. Yüreklilik nerede kaldı Bernis?
Ama motor sarsılırsa, ortaya çıkabilen o yabancı, yüreğinin yanında yerini alır.
Bu burun, bu boğaz, bir saatlik bir çabadan sonra, pervanenin zorla ulaştığı yansız, silahsız topraklara karışmıştır. Ama çıkıntılı her toprak parçası gizemli bir tehlike taşımaktadır.
Daha bin kilometre var: Bu uçsuz bucaksız örtüyü kendine çekmen gerek.

"Port-Etienne'den Cap Juby'ye: Kurye saat on altı otuzda vardı. Stop."
"Port-Etienne'den Saint-Louis'ye: Kurye saat onaltı kırk beşte hareket etti. Stop."
"Saint-Louis'den Dakar'a: Kurye on altı kırk beşte Port-Etienne'den kalktı, gece, yolunu sürdüreceğiz. Stop."

Doğu rüzgârı. Sahra'nın dibinden esiyor; kum, sarı burgaçlar halinde yükseliyor. Şafakla birlikte, sıcak sis yüzünden biçimini yitirmiş, esnek, solgun bir güneş ufuktan ayrıldı. Solgun bir sabun köpüğü gibi. Ama Zenit noktasına yükselirken, yavaş yavaş kendini toplamış, gerilmiş ve insanın ensesine saplanan yakıcı bir ok, bir ateş oku olu vermiştir.

Doğu rüzgârı... Uçak Port-Etienne'den sakin, serin bir havada kalkar, ama yüz metre yükselince, bir lav akıntısının içine düşer. Hemen:
Yağ ısısı: 120.
Su ısısı: 110 olur.
İki bin, üç bin metreye çıksa! Bu kum fırtınasının üstüne çıksa! Elbette! Ama beş dakikalık bir dik uçuşta motor yanar, supaplar kavrulur. Daha da yükselse. Söylemesi kolaydır! Uçak bu tepkisiz havaya dalar, saplanıp kalır.
Doğu rüzgârı. İnsan kör olur. Güneş bu sarı lüleler içine dolanıverir. Solgun yüzü kimi zaman görünür, yakar. Yeryüzü tam altta görünür ama öyle midir acaba? Dikine uçmak mı? Pike mi yapayım? Yana mı eğileyim? Görürüz nasılsa! En iyisi yüz metrede kalmak. Bu da kötü! Daha aşağı inmeye bakalım.
Yer hizasında, kuzey rüzgârı bir ırmak gibi. Ne güzel! İnsan bir kolunu uçaktan dışarı sarkıtır. Denizde hızla giden bir kayıkta parmaklarınla serin suda oyun oynuyormuşsun gibi.
Yağ ısısı: 110.
Su ısısı: 95.
Bir ırmak kadar serin mi? Karşılaştırma yapılırsa öyle. Uçak biraz sallanıyor, yeryüzünün her kıvrımı bir tokat aşk ediyor. Hiçbir şey görmemek çok sıkıcı.
Ama Timeris Burnu'nda doğu rüzgârı toprakla haşır neşir olmaktadır. Sığınacak hiçbir yer yok. Yanmış kauçuk kokusu. Manyeto mu? Contalar mı? Sayacın ibresi duraksıyor, on devir eksiliyor. "O zaman... Sen karışırsın işe..."
Su ısısı: 115.
On metre çıkmak bile olanaksız. Bir atlama tahtası gibi önünüze dikiliveren kumula söyle bir bakıyorsun. Manometrelere bir göz atıyorsun. Hop! Kumulun anaforundasın. Manivelayı karnına kadar çekersin. Uzun sürmez bu. Elinle ağzına kadar dolu bir kabı taşır gibi taşırsın uçağı.
Moritanya, tekerleklerin on metre altında, kumlarını, tuzlalarını ve plajlarını akıtır, balast akıntısı.
1.520 devir.
Yolcusuz yapılan ilk yolculuk pilota bir yumruk gibi çarpar. Yirmi kilometre ötede bir Fransız karakolu var, bir tek o vardır. Ona ulaşmalı.

Su ısısı: 120.
Kumul, kayalıklar, tuzlalar yutulmuştur. Her şey imbikten geçer. Haydi gidin! Çevre genişler, açılır, kapanır. Tekerleklerin düzeyi karmakarışık. Karşıdan yavaş yavaş gelen o kara kayalıklar sırt sırta vermiş kayalar, birden şaha kalkıverir. Üzerlerine düşer, darmadağın edersiniz onları.
1.430 devir.
"Kellemi kırarsam..." Parmağına dokunan bir sac levha onu yakar. Radyatörden kesik kesik buhar püskürür. Uçak, aşırı yüklü bir mavna gibi batar.
1.400 devir.
Tekerleklerden yirmi metre öteye aceleyle atılan son kumlar. Kürek dolusu altın gibi. Üzerinden atlanan bir kumul, karakolu ortaya çıkarır. Ha, Bernis hızı keser. Tam zamanıydı.
Görünümün hızı kesilir ve durur. Tozdan oluşan bu dünya yerli yerine yerleşir.
Sahra'da bir Fransız tabyası. Yaşlı bir çavuş Bernis'i karşılar. Bir kardeşi görmenin sevinci içindedir. Yirmi Senegalli "Hazır ol" a geçer: Bir beyaz adam geldi, en azından çavuş olmalı; gençse teğmendir.
"Merhaba, çavuş!"
"Ah, yanıma gelin, çok memnun oldum, Tunuslu'yum ben..."
Çocukluğunu, anılarını, ruhunu, her şeyini Bernis'e açar birden.
Küçük bir masa, duvara iliştirilmiş fotoğraflar:
"Evet, akrabalarımın fotoğrafları bunlar. Tümünü tanımıyorum henüz ama gelecek yıl Tunus'a gideceğim. Bu mu? Arkadaşımın sevgilisi. Fotoğrafı hep masanın üstünde görürdüm. Hep ondan söz ederdi. Ölünce, fotoğrafı ben aldım, sürdürdüm, benim sevgilim yoktu."
"Çavuş susadım."
"Buyurun için! Şarap sunmak büyük bir zevk verir bana. Yüzbaşı geldiğinde, şarabım kalmamıştı. Buradan geçeli beş ay oluyor. Elbette uzun süre çok üzüldüm. Beni buradan almaları için yazıyordum hep: Öyle utandım ki!"
"Ne mi yaparım? Her gece mektup yazarım. Uyumam; çok mumum var. Ama posta gelince, her altı ayda bir, yanıt gelmez bana: O zaman yine yazarım."

Bernis, yaşlı çavuşla birlikte tabyanın taraçasına sigara içmeye çıkar. Ayışığında çöl bomboştur. Bu karakolun nesini bekler ki? Yıldızları elbette. Ay'ı bekliyor olmalı...
"Siz, yıldızların çavuşu musunuz?"
"Beni reddetmeyin, için, tütünüm bol. Yüzbaşı geldiğinde yoktu."
Bernis, bu teğmen ve yüzbaşı konusunda her şeyi öğreniyordu. Tek kusurlarının, tek erdemlerinin ne olduğunu söyleyebilirdi: biri kumar oynardı,
öteki çok iyiydi. Genç bir teğmenin, kumların içinde yitip gitmiş yaşlı bir çavuşa son ziyaretinin nerdeyse bir aşk anısı olduğunu öğrendi.
"Bana yıldızları anlattı..."
"Evet," dedi Bernis, "onları size emanet etmiştir."
Şimdi de anlatma sırası ona gelmişti. Mesafeleri öğrenen çavuş, çok uzaklardaki Tunus'u düşünüyordu. Kutup yıldızını öğrenince, onun yüzünden tanıyacağına yemin ediyordu, onun biraz solda olacağını söylüyordu. Çok yakın olan Tunus'u düşünüyordu.
"Bunların üstüne baş döndürücü bir hızla düşeriz..." Çavuş da tam zamanında duvara tutunuyordu.
"Demek her şeyi biliyorsunuz!"
"Hayır, çavuş. Bir çavuşum vardı, bana: 'Böyle iyi bir aile çocuğu olasınız ve bu kadar eğitim görmüşsünüz de nasıl olur da geriye çark yapmasını beceremezsiniz?' derdi."
"Neyse, utanmayın, bu çok zordur..."
Onu avutuyordu Bernis.
"Çavuş, çavuş! Yuvarlak el fenerin..."
Bernis Ay'ı gösteriyordu.
"Çavuş, şu türküyü bilir misin?

Yağmur yağıyor.
Yağmur yağıyor.
Çoban kızı...

Şarkının ezgisini mırıldandı.
"Ha evet, bilirim: Bir Tunus şarkısıdır bu."
"Gerisini söyle bana, çavuş. Anımsamak istiyorum onu."
"Durun bakayım:
Ak koyunlarını götür Oradaki kulübeye..."

"Çavuş, çavuş, aklıma geliyor:
Dinle, yaprakların altından Şırıl şırıl akıyor su, İşte geldi sağanak..."
"Ah, ne kadar da doğru!" dedi çavuş.
Aynı şeyleri hissediyorlardı...
"Gün doğuyor, çavuş, gel çalışalım."
"Çalışalım."
"Bana buji anahtarını ver."
"Ah, elbet."
"Buraya penseyi daya."
"Emredin, her şeyi yaparım..."
"Gördün ya, önemli değilmiş, çavuş. Gideceğim yine."
Çavuş, nereden geldiği belli olmayan, uçup gidecek olan bu genç tanrıya uzun uzun bakar.
...Ona bir türküyü anımsatmaya, Tunus'u, kendini anımsatmaya gelmiştir. Bu güzel haberciler, kumun hangi yanından sessizce iniverirler böyle?
"Elveda, çavuş!"
"Elveda..."
Çavuş, içinden geçenlerden habersiz, dudaklarını oynatıyordu. Çavuş, yüreğine altı aylık bir sevgi girdiğini bilmiyordu.

VII

"Senegal Saint-Louis'sinden Port-Etienne'e: Kurye Saint-Louis'ye gelmedi. Stop. Acele haber bildirin. Stop."
"Port-Etienne'den Saint-Louis'ye: Saat on altı kırk beşte hareketten sonra haber alamadık. Stop. Hemen araştırmaya girişeceğiz. Stop."
"Senegal Saint-Louis'sinden Port-Etienne'e: 632 sayılı uçak Saint-Louis'den yedi yirmi beşte kalkacak. Stop. Hareketinizi, uçak Port-Etienne'e gelinceye kadar geciktirin. Stop."
"Port-Etienne'den Saint-Louis'ye: 632 sayılı uçak on üç kırkta geldi. Stop. Yeterli görüş koşullarına karşın, pilot hiçbir şey görmediğini söylüyor, Stop. Pilot, normal yolda gitmiş olsaydı, görmüş olacağını bildiriyor. Stop. İyice araştırma yapmak için üçüncü bir pilot yollanması gerekiyor. Stop."

"Saint-Louis'den Port Etienne'e: Tamam. Buyruklar verildi. Stop."
"Saint-Louis'den Juby'ye: Fransa-Amerika postasından haber yok. Stop. Acele Port-Etienne'e ininiz. Stop."

Juby.
Makinistin biri yanıma geliyor:
"Suyu öndeki sol dolaba, yiyeceklerinizi sağa koyuyorum, arkaya da yedek tekerlekle ecza kutusunu. On dakika sonra. Tamam mı?"
"Tamam."
Bloknota yazıyorum.
"Ben yokken, günlük tutanaklar yazılacak.
Mağriplilere pazartesi ödeme yapılacak. Boş bidonları yelkenliye yükleyin."
Pencereye yaslanıyorum. Bize ayda bir tatlı su getiren yelkenli, denizde hafifçe sallanıyor. Çok sevimli. Bütün çölümü biraz yaşam kımıltısı, biraz temiz çamaşırla beziyor. Gemisine güvercin konmuş Nuh gibiyim.
Uçak hazır.
"Juby'den Port-Etienne'e: 236 sayılı uçak, Port-Etienne'e gitmek üzere on dört yirmide hareket etti. Stop."
Kervanların yolunu kemikler belli eder, birkaç uçak da bizimkini: "Bojador uçağına varmak için daha bir saat var..." Mağriplilerin yağmaladıkları iskeletler bunlar. İşaret noktaları.
Bin kilometre çöl, sonra Port-Etienne: Çölde dört yapı tümü.
"Seni bekliyorduk. Gün ışığından yararlanmak için hemen yola çıkalım. Yan yana, yirmi, elli kilometre aralıklarla. Gece tabyada mola veririz. Makineni değiştiriyor musun?"
"Evet. Supaplar sıkışmış."
Uçak değiştirme.
Hareket.
Yok. Kara bir kayalıktan başka bir şey değilmiş. Bu çölü imbikten süzmeyi sürdürüyorum. Her kara nokta, beni sıkan bir kusurdur. Ama bana doğru kayan kum kara bir kayaymış.
Arkadaşlarımı görmüyorum artık. Onlar kendilerine ayrılan gök parçasına yerleşmişler. Şahinler gibi yılmak nedir

bilmiyoruz. Denizi de göremiyorum artık. Ak bir kor yığınının üstüne asılmışım, hiçbir canlı göremiyorum. Yüreğim çarpıyor: Uzakta bir enkaz...
Kara bir kayaymış.
Motorum, gürül gürül akan bir ırmak. Akan bu ırmak beni sarıyor, yıpratıyor.
Bernis, seni pek çok kez o anlaşılmaz umuduna yaslanırken gördüm. Bunu dile getiremem. Senin sevdiğin şu cümle geliyor aklıma, Nietzsche'den: "Yazım, sıcacık, kısa, acı ve mutluydu benim!"
Bunca aramaktan gözlerim yoruldu. Kara noktalar uçuşuyor. Artık nereye gittiğimi bilmiyorum.
"Demek onu gördünüz, çavuş?"
"Tan ağarırken havalandı..."
Tabyanın dibine oturuyoruz. Senegalliler gülüyor, çavuş düş kuruyor: Işıklı bir şafak, ama neye yarar.
İçimizden biri atılıyor:
Eğer uçak parçalanmışsa... Bilirsin... pek bulunmaz!"
"Elbette."
İçimizden biri kalkıyor, birkaç adım atıyor:
"İşler kötü. Sigara?"
Gecenin içine giriyoruz: Hayvanlar, insanlar, nesneler.
Bir sigaranın borda ışığında geceye giriyoruz ve dünya gerçek boyutlarına dönüyor. Port-Etienne'e giderken, kervanlar yaşlanıyorlar. Senegal Saint-Louis'si düş sınırındadır. Az önce bu çöl, gizemsiz bir kumdu yalnızca. Üç adım ötedeki kentler kendilerini sunuyorlardı; sabır, sessizlik ve yalnızlığa karşı dayanıklı olan çavuş, bu erdemin hiçbir işe yaramadığını hissediyordu. Ama bir sırtlan ulur, kum yaşar, ama bir çağrı gizemi yeniden kurar, bir şey doğar, kaçar ve yeniden başlar...
Ama yıldızlar bize gerçek ölçüleri verir. Sakin yaşam, sadık aşk, sevdiğimizi sandığımız kadın; yerlerini belirleyen yine Kutup Yıldızı'dır bunların...
Oysa Güney Yıldızı bir defineyi belirlemektedir.
Sabahın üçüne doğru, yün battaniyelerimiz incelip saydamlaşıveriyor: Ayın büyüsüdür bu. Donmuş bir halde uyanıyorum. Tabyanın taraçasına sigara içmeye çıkıyorum. Sigara... Sigara... Şafağın sökmesini böyle bekleyeceğim.

Ayışında bu küçük karakol, durgun denizlerdeki bir liman gibi. Denizciler için tam bir yıldız takımıdır bunlar. Üç uçağımızın pusulaları güzelce kuzeye yönelmiştir. Ama yine de...
Son gerçek adımını buraya mı attın? Duyarlı bir dünyanın sonu burası. Bu küçük tabya, bir iskele; hiçbir şeyin gerçek olmadığı ayışığına açılan bir eşik.
Gece çok güzel. Sen neredesin Jacques Bernis? Burada mı, orada mı? Çoktan hafifleyen bir varlık gibi! Çevremdeki bu Sahra, hiçbir şey yüklenmemiş bu çöl, şurada burada bir antilobun sıçramasını taşır, en ağır bir kıvrımındaysa hafif bir çocuğu.
Çavuş yanıma geldi:
"İyi akşamlar, efendim."
"İyi akşamlar, çavuş."
Dinliyor. Ses yok. Sessizlik. Senin sessizliğinden doğmuş bu Bernis.
"Sigara?"
"Evet."
Çavuş sigarasını çiğniyor.
"Çavuş, yarın arkadaşımı bulacağım. Sence nerede olabilir?"
Çavuş kendinden emin, bana bütün ufku gösteriyor...
Yitik bir çocuk çölü dolduruyor.
Bernis, bir gün bana içini dökmüş, demiştin ki: "Pek iyi anlayamadığım, hiç de sadık olmayan bir yaşamı sevdim ben. Neye ihtiyacım olduğunu bile bilmiyorum: Birden hafif bir açlık duymak gibi bir şeydi bu..."
Bernis, bir gün bana şunu itiraf etmiştin: "Sezinlediğim şey, her şeyin arkasında gizliydi, bana öyle geliyordu ki biraz çaba göstersem, onu anlayabilecek ve alıp götürecektim sonunda. Ama şimdi, hiçbir zaman açıkça kanıtlayamadığım bu dost varlığıyla tedirgin, başımı alıp gidiyorum..."
Bir gemi batıyor gibi geliyor bana. Bir çocuk rahatlıyor gibi. Bu yelken, direk, umut titreyişi denize açılıyor gibi.
Şafak. Mağriplilerin boğuk çığlıkları. Yorgunluktan yere çökmüş develer. Kuzeyden gizlice inen üç yüz tüfeklik bir çete, bir kervana baskın yapmış, kervanı kırıp geçirmiş.
Çetenin dolaylarında mı arasak?

"Yelpaze gibi açılalım mı? Ortadaki Doğu'ya yönelsin..."
Samyeli: Elli metre yüksekteyken, bu rüzgâr bizi bir emici gibi kurutur.
Arkadaşım benim...
Demek buradaydı define: Bunca aradığım!
Bu kumulun üstünde, çaprazladığın kollarınla, bu koyu mavi körfeze karşı, yıldız köyüne karşı, bu gece, fazla ağır çekmiyordun...
Güneye inerken, nice halatları koparmıştın, havaya ait bir Bernis'tin, bir tek dostun kalmıştı: Bir melek saçı seni hafifçe bağlıyordu...
Bu gece daha hafiftin. Başın dönüverdi. Ey uçarı varlık, en tepedeki yıldızda parladı define!
Dostluğumun melek saçı seni hafifçe bağlıyordu: Vefasız çoban olan ben uyuyakalmıştım.
"Senegal Saint-Louis'sinden Toulouse'a: Fransa-Amerika postası Doğu Timeris'te bulundu. Stop. Düşman çok yakında. Stop. Pilot öldürülmüş, uçak parçalanmış, postaya dokunulmamış. Stop. Dakar üzerinden yolu sürdürüyoruz. Stop."

VIII

"Dakar'dan Toulouse'a: Posta, Dakar'a vardı. Stop."

SAINT-EXUPÉRY

GÜNEY POSTASI

Türkçesi: Halil Gökhan

kafekültür